

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ενδέκατος

Συνδρομή ἑτησία : Ἐν Ἀθῆναις, φρ. 10, ἐν ταῖς ἑπαρχίαις φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἑτησιαί. — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως : Ὀδὸς Σταδίου, 6

24 Μαΐου 1881

Ο ΙΑΤΡΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ

[Μυθιστορία Ι. Ρουφφίνη. — Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου].

Συνέχεια· ἴδὲ σελ. 300.

Θ'

Τὰ σχέδια τῆς Λουκίας.

Τὴν ἐπαύριον αὐγὴν, ἅμα ἐξυπνήσασα, ἡ Λουκία εἶδε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ τῇ ἐφάνησαν ὠραία καὶ τὰ δύο ὡς ἄλλοτε· ἤκουσε τὰς ἀηδόνας, καὶ τῇ ἐφάνη τὸ ἄσμά των γλυκὺ, ὅσον οὐδέποτε. Μόλις εἶχεν ἀποκομισθῇ τὸ πρόγευμα, καὶ βῆμα σταθερὸν καὶ ἐσπευσμένον ἤκούσθη. Ἀκούσασα δὲ τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο βῆμα, ὅπερ ἠδύνατο ν' ἀναγνωρίσῃ μεταξὺ μυρίων, ἡ Λουκία ἠπόρησεν ὅτι συνησθάνθη τὴν συγκίνησιν ἐκείνην, ἣν ἔλεγεν ὅτι εἶχεν αἰσθανθῇ ἡ Σπεράντσα, ὅτε ἀνεγνώρισεν ἐν τῷ κήρῳ τὸ βῆμα τοῦ Βαττίστα τῆς.

Μετά τινας στιγμὰς εἰσηλθεν ὁ ἱατρὸς Ἀντώνιος μειδιῶν ὡς συνηθώς, προσηγὴς καὶ διαπνέων, οὕτως εἰπεῖν, ἀγαθότητα δι' ὅλων αὐτοῦ τῶν πόρων. Ἦτο κοινοσκοπὴς, ἀλλὰ δὲν ἐφαίνετο διὰ τοῦτο ἀσχημότερος εἰς τὴν Λουκίαν, διότι ὁ κοινορτὸς ἐκεῖνος ἐμαρτύρει πόσῃν εἶχεν ἀνυπομονησίαν νὰ τὴν ἐπανίδῃ.

— Εἴσθε πρότυπον ἀσθενοῦς, εἶπεν εἰσερχόμενος, καὶ πρέπει νὰ ἐκοιμήθητε λαμπρὰ, διὰ νὰ ἔχετε τόσον ὠραίαν ὄψιν. Κυττάξετε πόσον εἰργάσθη διὰ σᾶς σήμερον τὸ πρωῒ.

Καὶ κατέλυσε τὴν κλίνην αὐτῆς δι' ἀγρίων ἀρωματικῶν φυτῶν.

— Αὐτὸ εἶνε θυμάρη, εἶπεν, αὐτὸ λεβάνδα, αὐτὸ ἀγριοῖρόδῃ μωσχόβολος, εὐωδεστέρα ἀπὸ τὸ καλλίτερον μυροπωλεῖον. Νὰ παραγγείλετε τὴν Χούτσιν νὰ σᾶς κάμῃ σακάκια. Κανὲν μυρωδικὸν δὲν παραβάλλεται μ' αὐτό.

— ὦ, εὐχαριστῶ! εἶπεν ἡ Λουκία. Τί εὐμορφὴ μυρωδιά! Αὐτὰ τὰ ἀνθὰ μου ἐνθυμίζουσιν τὰς πεδιάδας καὶ τοὺς πρασίνοὺς λόφους.

— Ἄν κάμετε ὅ,τι σᾶς συμβουλεύω, εἶπεν ὁ Ἀντώνιος, θὰ σᾶς χρησιμεύσουν μίαν ἡμέραν, ὅταν θὰ ᾔσθε μακρὰν, πολὺ μακρὰν, νὰ ἐνθυμῆσθε τὴν πτωχὴν μας Ριβιέραν.

— Μὴ μοῦ λέγετε νὰ φύγω, ἱατρέ· τόσον πολὺ ἠγάπησα αὐτὸ τὸ ἀσχημον παλαιόσπιτον, ὥστε θὰ προσπαθῶ νὰ πείσω τὸν πατέρα νὰ τ' ἀγοράσῃ, καὶ νὰ τὸ μεταβάλλῃ εἰς ὠραίαν ἐξοχικὴν κατοικίαν. Θὰ λυπηθῇτε νὰ μὲ ἔχετε γείτονα;

Τὴν πονηρὰν δ' ἐκφρασιν τοῦ προσώπου τῆς διεδέχθη μειδιάμα, εἰς δ' ἀπήντησεν ὁ Ἀντώνιος διὰ σοβαροῦ καὶ σχεδὸν μελαγχολικοῦ βλέμματος.

— Τόρα, ἱατρέ, ἐλάτε νὰ καθίσετε πλησίον μου, καὶ μὴ σᾶς περάσῃ ἡ ἰδέα ὅτι ἡμπορεῖτε νὰ φύγετε πρὸ δύο ὥρων. Ἐχὼ τόσα πράγματα νὰ σᾶς εἰπῶ, καὶ τόσα νὰ σᾶς ἐρωτήσω.

Ὁ Ἀντώνιος ὑπήκουσε καὶ ἡ Λουκία τῷ εἶπε σοβαρευμένη.

— Ἡ Σπεράντσα μοῦ ὠμίλησε περὶ αὐτῆς καὶ τοῦ Βαττίστα.

— Τὸ ἡξέυρω καὶ χαίρω πολὺ. Τῆς ἐδώκατε θάβρος, καὶ φαίνεται τὴν πολὺ ὀλιγώτερον δυστυχίᾳ. Ἀνέγνωσα κ' ἐγὼ πρὸ ὀλίγου τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἀτυχοῦς Βαττίστα.

— Πρέπει νὰ τοὺς βοηθήσωμεν, εἶπε ζωηρῶς ἡ Λουκία· εἰπέτε μοι, τί πρέπει νὰ κάμωμεν; ὅ,τι μοῦ διηγήθη ἡ Σπεράντσα εἶνε ἀληθὲς βεβαίως; Ὁ Βαττίστας εἶνε καλὸς νέος;

— Ἐξαιρετός, ἀπήντησεν ὁ Ἀντώνιος, di buona pasta, καθὼς λέγομεν ἡμεῖς οἱ Ἰταλοί. Τόσον ἥσυχος, τόσον ἀπλοῦς, ὥστε πολλάκις μὲ ἦλθεν ἀπορία, πῶς κόρη τόσον ζωηρὰ καὶ ἐξυπνὴ ὡς τὴν Σπεράντσαν ἡμπορεῖ νὰ τὸν ἀγαπήσῃ μὲ τόσον πάθος. Ἀλλ' εἶνε τρέλλα, μοῦ φαίνεται, νὰ ἐκπληττεται τις διὰ τοιαῦτα πράγματα. Τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι ὅλη ἡ Βορδιγέρα τὸν ἐπαινεῖ, πρᾶγμα παράδοξον, ἡξέυρετε, εἰς μικρὰς πόλεις. Ὡς πρὸς τὴν ἀκρίβειαν τῶν πληροφοριῶν τῆς Σπεράντσας, δὲν δύναμαι νὰ σᾶς τὴν ἐγγυηθῶ. Δὲν τὴν κατηγορῶ ὅτι ἐν γνώσει σᾶς ἠπάτησεν—εἶνε ἀνίκανος νὰ τὸ κάμῃ—ἀλλὰ καὶ αὐτὴ καὶ ἡ μητέρα τῆς καὶ ὁ Βαττίστας καὶ τὰ τρία δέκατα τῶν κατοίκων τῆς Βορδιγέρας ἔχουν περὶ τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς ἰδέας ἐσφαλμένας, τὰς ὁποίας εἶνε ἀδύνατον νὰ τοὺς ἀφαιρέσῃ τις. Ἐν πρώτοις πιστεύουν ὅλοι ἀδιστακτικῶς, ὅτι ἡ μήτηρ τοῦ Βαττίστα, ἐγκαταλειφθεῖσα ἀπὸ τὸν σύζυγόν τῆς, πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς χήρα—καὶ χήραν τὴν ὀνομάζουν πραγματικῶς—καὶ ὁ υἱὸς τῆς ἐπομένῳ ὡς υἱὸς χήρας. Ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἐννοεῖ ἴσως ὁ λόγος, ἀλλὰ δὲν τὸ λέγει. Ἐπειτα φαντάζονται ὅλοι, ὅτι τὸ γράμμα τοῦ δημάρχου τῆς Βορδιγέρας, διὰ τοῦ ὁποίου ἀνῆγγελλον εἰς τὸν Βαττίσταν ὅτι δὲν θὰ συνελαμβάνετο, ἀποτέλει ἐπίσημον τίτλον ὑπὲρ τοῦ Βαττίστα, διὰ τοῦ ὁποίου δύναται αὐ-

τὸς νὰ ζητήσῃ καὶ ἐπιτύχῃ τὴν ἐξαίρεσίν του. Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὸ ἀπατώνται. Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ δημάρχου περιέχει γνώμην ἀτομικὴν, ἡ ὁποία δὲν ἔχει καμμίαν σημασίαν. Αὐτὴ εἶνε ἐν ὀλίγοις ἡ θέσις τοῦ Βαττίστα. Ἦτον ἀληθῶς ὁ ἀριθμὸς του μεγάλος τὸ κατ' ἀρχάς, ἀλλὰ τὰ πράγματα κατόπιν μετεβλήθησαν.

Ἡ Λουκία ἐφάνη μὴ ἐννοεῖσαι.

— Ὑποθέσατε, υπέλαθεν ὁ Ἀντώνιος, ὅτι ἡ ἐπαρχία τῆς Βορδιγέρας πρόκειται νὰ δώσῃ δέκα νεοσυλλέκτους διὰ τὸ ναυτικόν. Ὁ νέος ὅστις λαμβάνει τὸν ἀριθμὸν εἰκοσι νομίζει ὅτι ἀπληλάρηται, καὶ ἀπαλλάσσεται ἀληθῶς κατὰ πᾶσαν πιθανότητα. Ἄν ὅμως ἐξαίρεθῶν οἱ δέκα πρῶτοι, ἄλλος διότι δὲν ἔχει τὸ ἀνάστημα, ἄλλος διότι δὲν ἐμφανίζεται, καὶ ἄλλος διότι ἔχει νόμιμον λόγον ἐξαίρεσεως, οἱ ἐπόμενοι ἀντικαθίστοῦν τοὺς ἐξαίρουμένους, διότι τὸ κράτος, βλέπετε, χρειάζεται τοὺς δέκα του ναύτας, καὶ πρέπει νὰ τοὺς εὕρῃ ὅπως δῆποτε. Αὐτὸ συνέβη καὶ εἰς τὸν Βαττίσταν· ἐξήρθησαν οἱ ἄλλοι καὶ ἦλθεν ἡ σειρά του. Ὅλοι ἠπατήθησαν, καὶ ὁ δὴ-μαρχος πρῶτος.

— Τώρα ἐννοῶ, εἶπεν ἡ Λουκία· καὶ ἂν κρίνω ἐξ ὧν λέγετε, υποθέτω ὅτι ἡ Σπεράντσα δὲν εἶχε δίκαιον κατηγοροῦσα τὴν διοικητὴν τοῦ Σάν Ρέμο, ὅτι ἐπεδίωξε τὴν δυστυχίαν τοῦ Βαττίστα ἀπὸ ἐκδίκησιν.

— Κ' ἐγὼ τὸ υποθέτω, ἀπεκρίθη ὁ Ἀντώνιος. Εἶνε ἀληθὲς καὶ ἀναμφισβήτητον, ὅτι ὁ διοικητὴς μας εἶνε ἐν μέρει μεροληπτικὸς καὶ ἄδικος· ἀλλ' εἰς τὸ προκείμενον δὲν πιστεύω νὰ ἐνέχεται. Πρέπει νὰ ἤμεθα δίκαιοι καὶ πρὸς τοὺς ἐχθρούς μας.

— Εἶνε ἐχθρός σας ὁ διοικητής; ἠρώτησεν ἡ Λουκία μετὰ τινος φόβου.

— Ὡ, διόλου! Μολοντόν ἔχω λόγους ν' ἀμφιβάλλω περὶ τῆς εὐλικρινείας τῆς φιλίας του, εἰ-μεθὰ κατ' ἐπιφανείαν εἰς ἐξαιρέτους σχέσεις. Θὰ σὰς διηγηθῶ δὲ καμμίαν ἡμέραν εἰς τί ὀφείλω τὰς ἀγαθὰς του διαθέσεις. Τὸν ὀνομάζω ἐχθρόν μου μόνον ἐκ πολιτικῆς ἐπόψεως. Εἶνε φυσικῶς δπαδὸς κεκρυγμένου τοῦ δεσποτισμοῦ, καὶ ἀπα-δὸς φανατικὸς. Ἀφρίζει ἀπὸ λύσσαν ὅταν διμιλῇ περὶ τῶν φιλελευθέρων, καὶ εὐχαρίστως θ' ἀπηγγέ-νιζεν ἰδίαις χερσὶ τὸν ἔσχατον ἐξ αὐτῶν.

— Τί τέρας! ἀνέκραξεν ἡ Λουκία.

— Ἄν ὅμως τὸν κηρύττω ἀθῶον εἰς τὴν ὑπό-θεσιν τοῦ Βαττίστα, δὲν ἔχω λέξεις ἀρκετὰ δρι-μεῖς διὰ νὰ ἐκφράσω τὴν ἀγανάκτησίν μου κατὰ τῆς ἀδικαιολογήτου σκληρότητος, τῆς βραδύρο-τητος κάλλιον εἰπεῖν, διὰ τῆς ὁποίας ἐξετέλεσε τὸν νόμον κατὰ τοῦ ταλαιπώρου νέου. Τί λόγον εἶχε νὰ τὸν κρατήσῃ μίαν ἐβδομάδα δόλοκληρον εἰς τὰς φυλάκας τοῦ Σάν-Ρέμο, νὰ μὴ τὸν ἀ-φῆσῃ καὶ νὰ ἔδῃ πρὸς παρηγορίαν του τὰς δύο ἀτυχεῖς γυναῖκας, καὶ νὰ τὸν στείλῃ ὥστε-

ρον εἰς τὴν Γένουαν μὲ συνοδείαν χωροφυλά-κων;

— Τί ἀπανθρωπία! ἀνέκραξεν ἡ Λουκία, ἀπα-στράπτοντας ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμούς ἐξ ἀγανα-κτῆσεως. Ἄν αὐτὴ του ἡ διαγωγή ἐδημοσιεύετο, ἢ οἱ κάτοικοι ἐστελλοῦν ἀναφορὰν εἰς τὴν κυβέρ-νησιν, βεβαίως θὰ ἐπαύετο.

— Λησμονεῖτε ὅτι εἴμεθα εἰς τὴν Ἰταλίαν, εἶπεν ὁ Ἀντώνιος μελαγχολικῶς μειδιῶν. Τοιαῦ-ται πράξεις γίνονται ἀναρχνδὸν καὶ δημοσίᾳ. Οἱ διοικηταὶ, φιλιτᾶται μὲς Δάδεν, ἐκφράζουσι τὸ πνεῦ-μα τῆς κυβερνήσεως, καὶ ἐπομένως ἡ κυβερνήσις τοὺς υποστηρίζει καὶ τοὺς προστατεύει εἰς πᾶσαν περίστασιν. Ἠξεύρετε δὲ ποῖον θὰ ἦτο τὸ ἀποτέ-λεσμα ἀναφορᾶς, ὁποῖαν λέγετε; Ὁ κατεπέμ-πετο εἰς τὸν διοικητὴν αὐτὸν, καὶ τότε ἀλλοίμο-νον εἰς τοὺς ἀναφερομένους.

— Καὶ τί θὰ ἤμπορούσε νὰ τοὺς κάμῃ αὐτός; ἠρώτησεν ἡ Λουκία.

— Ὅ, τι ἤθελεν. Εἴμεθα ὅλοι εἰς τὴν διάκρι-σιν του. Ἠμπορεῖ νὰ καλέσῃ ἐνώπιόν του αὐθαι-ρέτως τὸν τυχόντα, νὰ τὸν ἐξυβρίσῃ, νὰ τὸν στεί-λῃ εἰς τὴν φυλακὴν ἢ νὰ τὸν κλείσῃ ἐντὸς φρου-ρίου, χωρὶς δίκην, χωρὶς οἰκονομικῶς νομικὴν δια-τύπωσιν· ἢμπορεῖ νὰ κλείσῃ τὸ ἐργαστήριον ἐμ-πόρου καὶ νὰ τοῦ ἀφαιρέσῃ τὴν ἄδειάν του· ἢμ-πορεῖ νὰ γράψῃ δύο σειρὰς εἰς τὸ Τουρίνον, καὶ νὰ μὲ παύσῃ εὐθὺς, καὶ νὰ μ' ἐξορίσῃ μάλιστα ἀπὸ τὸ βασιλεῖον. Ἄν δὲν κάμῃ τίποτε ἀπὸ ὅλ' αὐτὰ, εἶνε ὅτι δὲν τὸ συλλογίζεται.

— Ἀλλ' αὐτὴ ἡ κατὰστασις εἶνε ἀφόρητος! εἶπεν ἡ Λουκία.

— Ἀφόρητος ἀληθῶς, εἶπεν ὁ Ἀντώνιος, δι' ὅ-σους σκέπτονται. Ὅσοι δὲν σκέπτονται, καὶ αὐ-τοὶ εἶνε πάντοτε οἱ περισσότεροι, δὲν τὸ ἐννοοῦν. Ἡ ἀσημότης τῶν πολλῶν τοὺς ἀπαλλάττει συνή-θως ἀπὸ τὰς καταπιέσεις, καὶ ὁ ὕλικός βίος, αἱ ἀνάγκαι τῆς καθημερινῆς ζωῆς τοὺς ἀπασχολοῦν ἄρ' ἐτά, ὥστε νὰ μὴ συλλογίζωνται τίποτε ἄλ-λο. Ἐπειτα οἱ ἱερεῖς μας βεβαίουν ὅτι τὰ πάντα ἔχουσι καλῶς. Ἀλλ' ἰδοὺ, ἀπεμακρύνθημεν ἀπὸ τὸν Βαττίσταν.

— Ἀλήθεια, εἶπεν ἡ Λουκία μειδιῶσα, τὸν ἐλησμονήσαμεν ἐντελῶς. Τώρα εἰπέτε μου, σὰς παρακαλῶ, τὴν γνώμην σας, πῶς ἢμπορῶ νὰ τὸν βοηθήσω ἀποτελεσματικώτερον.

— Δὲν βλέπω δυστυχῶς, εἶπεν ὁ Ἀντώνιος, εἰμὴ ἐν μόνον μέσον.

— Ποῖον; ἠρώτησεν ἡ Λουκία, βλέπουσα ὅτι ὁ ἱατρὸς ἐδίσταζε.

— Νὰ τοῦ προμηθεύσωμεν ἀντικαταστάτην.

— Νὰ πληρώσωμεν δηλαδὴ ἄλλον, διὰ νὰ ὑ-πηρετήσῃ αὐτὸ.

— Ἀκριβῶς. Ἀλλ' αὐτὸ δὲν γίνεται.

— Διατί; Εἶνε τόσον ἀκριβοὶ οἱ ἀντικατα-στάται; Ἄν ἢμπορῶ, τὸ κάμνω· προσέθηκεν ἡ εὐγενὴς κόρη. Αἶ! τί ἐκπλήττεσθε ἱατρεῖ;

— Σὰς δολογῶ ὅτι ἡ ἀγαθότης σας καὶ ἡ γενναιότης σας μὲ ταράττουν κάπως.

— Ἄ! ἱατρεῖ, ἱατρεῖ! ὠρῶν φιλοφροσύνην μοῦ κάμνετε! εἶπεν ἡ Λουκία μετὰ τινος πονη-ρίας. Δὲν εἴπαμεν τοσάκις ὅτι καλῶς τοῦ πλου-σίου εἶνε νὰ βοηθῇ τὸν πτωχόν;

— Βεβαίως, εἶπεν ὁ Ἀντώνιος ἀναισθητῶς τὴν ἀπάθειάν του. Χάρης τῷ Θεῷ ὑπάρχουσιν ἄνθρω-ποι, διὰ τοὺς ὁποίους ἡ ἀνάγκη τῆς ἀγαθοεργίας εἶνε δευτέρᾳ φύσις.

— Αὐτὸ ἀκριβῶς ἐσυλλογίσθησαν πολλάκις διὰ σὰς, καὶ εἶχον δίκαιον νὰ τὸ συλλογισθῶ, εἶπεν ἡ Λουκία μετὰ φαιδρότητος ἀντιφασκούσης πρὸς τὰ δάκρυα, ἅτινα ἐπλήρουν τοὺς ὀφθαλμούς της. Καὶ δὲν ἔχετε δίκαιον σὰς νὰ λέγετε τὸ ἐναν-τίον. Νομίζετε, προσέθηκε ζωηρῶς, ὅτι εἶνε δύσ-κολον νὰ εὕρῃ τις ἀντικαταστάτην;

— Δὲν εἶμαι βέβαιος, ἀλλ' ἐλπίζω ὅχι. Ἡ-κουσα νὰ γίνεταί λόγος ἐσχάτως περὶ τινος ναύ-του ἀπὸ τὸ Σπεδαλέττι, τοῦ ὁποίου ἐληγεν ἡ θη-τεία, καὶ ὅστις θέλει, καθὼς ἔμαθα, νὰ κατατα-χθῇ ἐκ νέου.

— Θὰ ζητῇ ἄρ' αὖ πολλὰ, διὰ νὰ γείνῃ ἀν-τικαταστάτης τοῦ Βαττίστα;

— Χίλια πεντακόσια ἕως χίλια ὀκτακόσια φράγκα, υποθέτω.

— Πόσον δηλαδὴ εἰς ἀγγλικὸν νόμισμα;

— Ἐξήκοντα ἕως ἐβδομήκοντα λίρες.

— Δὲν εἶνε μεγάλον τὸ ποσόν, εἶπεν ἡ Λουκία.

Δὲν ἠξεύρω, ἂν ἔχω τὴν ποσότητα αὐτὴν τὴν στιγμὴν, ἀλλ' ἢμπορῶ νὰ τὴν εὕρω.

Ἡ μὲς Δάδεν παρεκάλεσε τὴν Χούτσινς νὰ τῇ φέρῃ τὸ γραφεῖον τῆς· ἀφοῦ δ' ἐξήτασε τὰ οἰκο-νομικά της, εὗρέθη τὸ ἐνεργητικὸν αὐτῆς ἀνερχό-μενον εἰς τριάκοντα λίρας, δεκαεπτὰ σελλίνια καὶ τινες πένες.

— Θὰ ζητήσω τὰ ἄλλα ἀπὸ τὸν πατέρα, εἶ-πεν ἡ νεᾶνις, καὶ τὸ ποσὸν δόλοκληρον θὰ ἦνε ἑ-τοιμον αὐρίον. Λαμβάνετε τὴν καλωσύνην νὰ ἐπι-ληφθῇτε ἀμέσως περὶ αὐτῆς τῆς υποθέσεως, διὰ νὰ μὴ χάνωμεν καιρόν;

— Εὐχαρίστως, ἀπήντησεν ὁ Ἀντώνιος. Ἐν πρώτοις θ' ἀναζητήσω τὸν ἄνθρωπον περὶ τοῦ ὁ-ποίου μοῦ ὠμίλησαν· καὶ ἂν ἀληθῶς ἔχῃ διάθεσιν νὰ ἀνακαταταχθῇ, τὸν στέλλομεν εὐθὺς εἰς τὴν Γένουαν μὲ πνήντα φράγκα διὰ τὰ ὀδοιπορικά του ἔξοδα. Τὸ ἐπίλοιπον τοῦ ποσοῦ τὸ ὁποῖον θὰ συμφωνήσωμεν ἢμπορεῖ νὰ κατατελῇ εἰς χεῖ-ρας προσώπου τινὸς ἐν Γενούῃ, τοῦ προξένου τῆς Ἀγγλίας παραδείγματός χάριν, διὰ νὰ πληρωθῇ ὅταν γείνῃ ἡ ἀντικατάστασις. Τὸ πρᾶγμα θὰ βραδύνῃ ὀλίγον, διότι πρέπει νὰ ἐκπληρωθῶν με-ρικαὶ δικτυώσεις· ἀλλὰ μὴν εἰπῆτε, σὰς πα-ρακαλῶ, τίποτε εἰς τὴν Σπεράντσαν· δὲν πρέπει νὰ τῆς δώσωμεν πολλὰς ἐλπίδας, διότι ἂν ἀπο-τύχῃ τὸ σχέδιόν μας, θὰ αὐξήσωμεν τὴν λύπην της.

— Φρονεῖτε λοιπὸν ὅτι εἶνε δυνατόν νὰ ἀπο-τύχωμεν; ἠρώτησε περίλυπος ἡ Λουκία.

— Βεβαίως, ἀπήντησεν ὁ Ἀντώνιος. Ἄν ὁ δι-οικητὴς ἀνακαλύψῃ αἶφνης τὸ σχέδιόν μας καὶ ἀποφασίσῃ νὰ τὸ ματαιώσῃ, θὰ νικηθῶμεν χωρὶς ἄλλο. Πρέπει ἐπομένως νὰ ἐνεργήσωμεν μετὰ τῆς μεγαλειότητος περισκέψεως. Θὰ παραγγείλω δὲ ἐγ-καίρως εἰς τὸν Βαττίσταν καὶ εἰς τὸν ἀντικατα-στάτην του νὰ μὴ δικάδωσιν τὸ πρᾶγμα. Ἐπὶ τοῦ παρόντος θὰ γράψω σήμερον εὐθὺς εἰς τὸν κα-λὸν νέον δύο λέξεις ἐνθαρρύνσεως.

— Εὐχαριστῶ, εἶπεν ἡ Λουκία. Βλέπουσα δὲ ὅτι ὁ ἱατρὸς ἠγείρετο, προσέθηκε·

— Δὲν ἐτελείωσα ἀκόμη, ἱατρεῖ· ἤθελα νὰ σὰς ἐρωτήσω ποία εἶνε ἡ μακρινὴ πολὺ μακρινὴ χῶ-ρα, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε μεταβῇ ὁ Βαττίστας.

— Τὸ Σίδνεϋ.

— Καὶ ἀπὸ τί ἀσθένειαν ἀπέθανεν ὁ πατήρ τῆς Σπεράντσας;

— Ἀπὸ ἀσθένειαν, τῆς ὁποίας ἀδύνατον εἶνε νὰ φυλάξῃτε εἰς τὴν μνήμην σας τὸ φοβερόν ἐ-πιστημονικὸν ὄνομα. Εἶνε νόσημα, τὸ ὁποῖον ἐμ-ποδίζει τὸν στόμαχον νὰ ἀφομοιώνῃ τὰς τροφάς. Ἐπειδὴ δὲ οἱ πάσχοντες ζητοῦν νὰ τρώγουν αἰ-ωνίως καὶ ὅμως καθημέραν χειροτερεύουν, οἱ ἀ-πλοὶ ἄνθρωποι φαντάζονται, ὅτι ἔχουν οἱ δυστυ-χεῖς ἐν πτηνὸν ἐντὸς τοῦ στομάχου των, τὸ ὁ-ποῖον τρώγει τὴν τροφήν των. Αὐτὸ δὲν σὰς εἶπε καὶ ἡ Σπεράντσα;

— Ἀλήθεια. Εἰπέτε με ἀκόμη, σὰς παρακα-λῶ, ἐξηκολούθησεν ἡ Λουκία, τί θὰ εἰπῇ ἡ φρά-σις; πηγαίνω εἰς τὸ δάσος, τὴν ὁποίαν τόσον συ-χνὰ ἐπαναλαμβάνει ἡ Σπεράντσα;

— Ὅλοι μας σχεδὸν αἱ ἐνορίαι, ἀπήντησεν ὁ Ἀντώνιος, ἔχουν ἰδιοκτησίαν ὀλίγα δάση, τὰ ὁποῖα εἶνε πολὺ χρήσιμα εἰς τὰς πτωχὰς οἰκογε-νείας, διότι προμηθεύονται ἐξ αὐτῶν τὰ ξύλα των καὶ τὴν τροφήν τῶν ζώων των, καὶ πωλοῦν μάλιστα ἐξ αὐτῶν εἰς τοὺς εὐπορωτέρους. Τὸ κο-πιώδες ἔργον τοῦ νὰ πηγαίνουν εἰς τὰ δάση ἔ-χουν αἱ γυναῖκες.

— Καὶ ἡ παναγία τῆς Λαμπεδούσας, περὶ τῆς ὁποίας διμιλῇ ὁ Βαττίστας εἰς τὴν ἐπιστολήν του;

— Εἶνε προσκύνημα σεβαστὸν, ἀπεκρίθη ὁ ἱ-ατρὸς, εἰς τὸ ὁποῖον προσέρχονται εὐλαβῶς οἱ χωρικοὶ τῶν περιχώρων, ἐνεκα τῆς εὐλογίας τῆς Παναγίας, ἥτις, καθὼς διηγοῦνται, μετεφέρθη ἐκεῖ διὰ θαλάσσης ἀπὸ τῆς Λαμπεδούσας, μικρὰν πόλιν μεσημβρινῶς τῆς Σικελίας. Εἶνε τοποθεσία τὴν ὁποίαν ἀξίζει νὰ ἐπισκεφθῇ τις· ἡ ἐκκλησία εἶνε κτισμένη ἐπὶ βράχου προσέχοντος ἐν μέσῳ ὄρους ἀποκρήνου ὅθεν ἀναπτύσσεται θεὰ μεγα-λοπρεπεστάτη.

— Ἦθελα πολὺ νὰ ἰδῶ τὸ μέρος, εἶπεν ἡ Λου-κία.

— Τίποτε εὐκολώτερον, ὅταν δυννηθῇτε νὰ ἐξ-έλθετε. Ἡ ἀπόστασις δὲν εἶνε μεγάλη, μάλιστα τσο-

σάρων ὥρων δρόμος. Τὸ κατὰστημα ἔχει πολλὰ δωμάτια, διὰ τοὺς ἐπισκεπτομένους καὶ τοὺς ἀσθενεῖς, οἵτινες συχνάκις μεταβαίνουν ἐκεῖ χάρις εἰς τὸ ὑγιεινὸν τοῦ ἀέρος.

— Ἐπήγετε σεῖς;

— Πολλάκις. Χθὲς ἀκόμη ἤμην ἐκεῖ. Ἀλήθεια! ἔκαμα ἐν μικρὸν ἰχθυογράφημα διὰ σῆς... — ποῦ τὸ ἔβαλα;.. Ἀ! νὰ καὶ, μέσα εἰς τὸ καπέλλο μου.

— Τί εὐμορφα εἶνε ζωγραφισμένον! ἀνεφώνησεν ἡ Λουκία. Ἀπὸ τοὺς λόγους σὰς ἐνόησα, ὅτι θὰ ζωγραφίζετε. Τί ὥραϊον μέρος!

— Χαίρω πολὺ ὅτι τὸ θαυμάζετε, τὸ μέρος ἐννοεῖται καὶ ὅχι τὸ σχέδιον. Ἐλπίζω μίαν ἡμέραν νὰ τὸ τιμήσῃ καλλιτέρον ἢ ἰδική σας ζωγραφικὴ τέχνη. Ἀλλὰ πρέπει τώρα νὰ σῶς ἀφήσω, διὰ νὰ προφθάσω νὰ γράψω τοῦ Βαττίστα. Ἀναβλεπόμεθα λοιπὸν, signora.

Διερχόμενος τὸν κήπον ὁ Ἀντώνιος ἀπήντησε τὸν Σίρ Ἰωάννην. Ἐσταμάτησε δὲ, διὰ νὰ τοῦ ἀναγγεῖλῃ, ὅτι τὸ ἀνάκλιτρον, τοῦ οὐοῦ εἶχε δεῖξει εἰς αὐτὸν τὸ σχέδιον, ὃ ἦτο ἔτοιμον ἐν τὸς ὀλίγων ἡμερῶν, καὶ ὅτι ὁ τεχνίτης ἐβεβαίωσε ὅτι θὰ ἐγίνετο ἐντέλειαν. Ὁ Σίρ Ἰωάννης ἐπανάλαβε τὰς εὐχαριστίας του, καὶ κατεδέχθη μάλιστα νὰ ἐρωτήσῃ περὶ τῆς ὑγείας τοῦ ἀμαζηλάτου, πρῶτον ὅσον ἐδείκνυε πάντοτε ἰδιαιτέρως εὐγένειαν τοῦ βαρωνέτου πρὸς τὸν ἱατρὸν. Ὁ Πρόσπερος ἦτο εἰδὸς τι οὐδέτερον πεδίου, ἐφ' οὗ αἱ ἐμπόλεμοι δυνάμεις συννητῶντο εἰρηνικῶς. — Ὁ Πρόσπερος, ἀπήντησεν ὁ Ἀντώνιος, εἶχεν ἐγερθῇ πρὸ τινος τῆς κλίνης, ἀλλὰ δὲν ἦτο ἔτι εἰς κατὰστασιν νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ ἔργον του. — Ὁ εἶχε τὴν καλωσύνην ὁ ἱατρός, ἠρώτησεν ὁ Σίρ Ἰωάννης, νὰ εἴπῃ εἰς τὸν ἀτυχῆ αὐτὸν νέον, ὅτι κατόπιν τῶν περὶ αὐτοῦ καλῶν πληροφοριῶν τοῦ ἱατροῦ, αὐτὸς, ὁ Σίρ Ἰωάννης, ἀπεφάσισε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν λυπηρὰν ἐκείνην ὑπόθεσιν, εἰς ἣν εἶχε τόσον πολὺ διαπρέψει ὁ ἀμαζηλάτης; — Ὁ Ἀντώνιος ἀνεγνώρισεν ὅσον κάλλιον ἠδύνατο τὴν διὰ τῶν λόγων τοῦ βαρωνέτου ἀπευθυνόμενῃν αὐτῷ φιλοφροσύνην, καὶ ἀπήντησεν ὅτι εὐχαρίστως ἤθελε διαβιβάσει εἰς τὸν ἀσθενῆ του τὴν εὐμενῆ ταύτην διαβεβαίωσιν. Καὶ οἱ δύο κύριοι ἐχωρίσθησαν λίαν εὐχαριστημένοι.

Τὴν ἐσπέραν ἡ Λουκία ἐξέβηκεν εἰς τὸν πατέρα τὸς ἐν ὀλίγοις τὴν ἱστορίαν τοῦ ταλαιπώρου Βαττίστα. Εἶπεν εἰς αὐτὸν εἰς ποίαν λυπηρὰν κατὰστασιν εὗρισκετο, καὶ συνεπέρανεν ἐπικαλουμένην χρηματικὴν καταβολὴν πρὸς βοήθειάν του. Ἡ αἰτήσις ἐγένετο ἀμέσως δεκτὴ. Ὁ Σίρ Ἰωάννης, γενναῖος ἄνθρωπος ἐπίσης καὶ πλούσιος, σπανίως ἤρνετο χρήματα εἰς οἰονδήποτε, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον εἰς τὴν ἀγαπητὴν του θυγατέρα. Εἶν' ἀληθὲς ὅμως, ὅτι ἐπὶ τοῦ προκειμένου δὲν ἔλαβε μόνον χρήματα ἢ Λουκία παρὰ τοῦ ἀξιολόγου πατρὸς της· τὸ δοθὲν αὐτῇ ποσὸν συνώδευεν δρμαθὸς ὅλος συμβουλῶν, ὅτι ἀνάγκη ἦτο νὰ ἐξε-

τάσῃ ἀκριβέστερον τὰ περὶ τοῦ χαρακτήρος τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ, ἵνα βεβαιωθῇ ὅτι ἦτο ἀληθῶς ἄξιος συνδρομῆς· διότι, ἔλεγεν ὁ Σίρ Ἰωάννης, τί ἀπίθανον, ὁ ἀνθρώπος ἐκεῖνος νὰ ἦτο εἰς τῶν τετραχοποιῶν, τῶν ἀδικόπως πολεμούντων τὰ καθεστῶτα, περὶ ὧν τοσαῦτα εἶχον ἀκούσει ἀμφοτέρω ἐν Ῥώμῃ.

Ὡς δὲ βαρυνέτος, ἀπὸ τοῦ Βαττίστα λαμβάνων ἀφορμὴν, ἐξέφρασε τοιαύτην ὑπόνοιαν; Τὸ λῆθος ἦτο τῆς Λουκίας, ἣτις σπεύδουσα νὰ δικαιολογήσῃ τὸν νέον αὐτῆς προστατευόμενον, εἶχε προσοχθῇ καὶ ἐνὸς τῶν ὀχυρωμάτων τοῦ πατρικοῦ ἐγκατέλειπε. Ἰσχυρισμοὶ τινες τῆς ὥραίας ἀγγλίδος προσέβαλλον ἀμέσως τὸν διοικητὴν τοῦ Σάν-Ρέμο, καὶ ἐφθάνον μάλιστα ὑψηλότερον. Ὁ Σίρ Ἰωάννης, ὅστις ἐγνώριζεν ἐαυτὸν, ὡς γνωρίζουσιν ἐαυτοὺς οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων, ἰσχυρίζετο ὅτι ἦτο πνεῦμα φιλελεύθερον, πρόθυμον εἰς συζήτησιν, ἐνθ' πραγματικῶς δὲν ἠδύνατο ν' ἀκούσῃ τὴν ἐλαχίστην κατὰκρισιν οἷαςδήποτε καθεστῶτος κυβερνήσεως, οὐδ' οἰουδὴποτε καὶ τῶν ὑπαλλήλων της, χωρὶς ν' ἀνατριχιάσῃ ὡς ἀκανθόχοιρος καὶ ν' ἀποκρούσῃ πᾶσαν πᾶσαν εἰς τὸν ἐγκέφαλον αὐτοῦ εἰσαγωγὴν οἷαςδήποτε νεωτεριστικῆς ὡς πρὸς τοῦτο ἰδέας. Οἱ ὑπαινίγμοι δὲ τῆς θυγατρὸς του τοσοῦτο μάλλον τὸν ἐξέπληξαν, ὅσον οὐδέποτε ἄλλοτε εἶχεν ἀκούσει τὴν Λουκίαν ἐνδιαφερομένην ὁπωςδήποτε περὶ πολιτικῆς, καὶ ἤρχισεν ὀφρακνόμενος ἀποστασίαν ἐν τῇ ὑποθέσει ἐκείνῃ, ἥς ἡ κόρη του παρίστατο ὑπέρμαχος. Διὰ τοῦτο ὑψὼν τὴν φωνὴν του πολὺ πλέον τοῦ συνήθους τόνου τῶν μετὰ τῆς ἀγαπητῆς του θυγατρὸς συνομιλιῶν του, εἶπε, καταλήγων τὴν διμιλίαν του:

— Ὡς πρὸς τὰς ἀνοήτους ἐπικρίσεις σου κατὰ τῆς κυβερνήσεως, φιλάτη μου Λουκία, συγχώρησέ μου νὰ σοῦ εἴπω, — καὶ εἰπέ το σὲ παρακαλῶ εἰς τὸν ἱατρὸν Ἀντώνιον, ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ οὐοῦ, εἶμαι βέβαιος, τὰς ἐσυναξες — ὅτι λαὸς ὅστις ἔχει καλὸν σύστημα δημοτικῆς διοικήσεως, ὡς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον λειτουργεῖ, καθὼς παρετήρησα, εἰς αὐτὸν τὸν τόπον, τὸν ἐαυτὸν του μόνον πρέπει νὰ αἰτιᾶται, ἂν δὲν ἐπανορθοῦνται ταχέως μικραὶ παροδικαὶ καταχρήσεις ὁποῖαι γίνονται εἰς ὅλας τὰς κοινωνίας.

Οἱ λόγοι οὗτοι ἀπετέλουν προσφιλεῖς τοῦ Σίρ Ἰωάννου ἀπόφθεγμα, ὅσον εἶχεν οὗτος τεταμιευμένον καὶ ἐξηκόντιζεν ὁσάκις ἐπερίστευε σοφίας. Τίνα δὲ λόγον εἶχεν ὁ βαρυνέτος νὰ φρονῇ ὅτι ἡ δημοτικὴ διοίκησις τῆς Βορδιγέρας ἦτο ἐξαιρετός; Τοῦτο δὲν δυνάμεθα νὰ ἀνακαλύψωμεν, διότι ὁ ἀξιότιμος Σίρ Ἰωάννης οὐδέποτε εἶχε λάβει τὸν κόπον νὰ ἐρευνήσῃ περὶ τούτου, ἐκτὸς ἂν παρεδέχετο ὅτι σύστημα ἐκπροσωπούμενον ὑπὸ εὐθύμων χωρικῶν, ὁποῖος ὁ δῆμαρχος καὶ τινες δημοτικοὶ σύμβουλοι οὗς εἶχε γνωρίσει, ἦτο ἀναντιρρήτως σωτήριον.

Ἡ Λουκία, ἣτις πολλάκις εἶχε πειραχθῇ κατὰ

τὸν διάλογον ἐκείνον, οὐδὲν ἄλλο ἀντέταξεν εἰς τὴν ῥητορείαν τοῦ πατρὸς της ἢ εὐλαβῇ μόνον σιωπῇ — τὸ ἀσφαλέστατον ἔσως μέσον πρὸς καταπράυνσιν τῆς εὐερεθίστου εὐαισθησίας τοῦ βαρυνέτου. Δὲν ἔκρινε δ' ἐπίσης ἀναγκάσιον νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν δημηγορίαν τοῦ πατρὸς της πρὸς τὸν ἱατρὸν Ἀντώνιον, ὅστις ἤλθε τὴν ἐπαύριον νὰ τῇ ἀναγγεῖλῃ φαιδρὸς ὅτι ἐκείνη πρὸ πολλοῦ ἀνυπομόνως περιέμενε, τοῦτέστι ὅτι εὐρήθῃ ὁ ἀντικαταστάτης τοῦ Βαττίστα, ἀντὶ χιλίων τετρακοσίων φράγκων, καὶ ἦν ἔτοιμος ν' ἀναχωρήσῃ τὴν ἐπαύριον εἰς Γένουαν. Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Λουκίας ἐξέφρασαν κάλλιον τῶν λόγων αὐτῆς τὴν εὐγνωμοσύνην της, ὅτε παρέδωκεν αὕτη τὰ χρήματα εἰς τὸν ἱατρὸν ὅπως τὰ καταθέσῃ παρὰ τῷ ἐν Γενούῃ ἀγγλῷ προξένῳ. Ἦσαν εὐτυχεῖς ἀμφοτέρω ἐπὶ τῇ εὐτυχίᾳ ἣν παρεῖχον εἰς τοὺς ἄλλους, καὶ ὁ Σίρ Ἰωάννης αὐτὸς ἐχάρη τὴν ἡμέραν ἐκείνην, λησμονήσας γενναίως πᾶσαν κυβερνήσιν καὶ πᾶσαν δημοτικὴν διοίκησιν.

(Ἐπεται συνέχεια).

Ἐν τῇ «Κλειστῇ» δημοσιεύεται ἀπὸ τινος χρόνου μελέτημα περιεσπύδατον περὶ Κερκύρας τοῦ κλεινοῦ Γερμανοῦ ἱστοριογράφου καὶ ποιητοῦ Φερδινάνδου Γρηγοροβίου. Τοῦ ὥραίου τούτου ἔργου μεταφέρουμεν εἰς τὰς στήλας τῆς «Ἐστίας» τὸ Β' μέρος, τὸ καὶ μᾶλλον ἐνδιαφέρον ὡς ἰδίως περιγραφικόν, μεταφρασθὲν ὑπὸ τοῦ διδάκτορος κ. Σπ. Παπαγεωργίου.

ΚΕΡΚΥΡΑ

[Μελέτημα Φερδινάνδου Γρηγοροβίου].

Ἡ Κέρκυρα, ἔχουσα πρόσωπον Ἰαννοῦ, βλέπει πρὸς τὰ Ἀνατολὰς καὶ πρὸς Δυσμάς. Ἐνεκα τῆς ἱστορικῆς ταύτης ἐπαφῆς Ἑλλάδος καὶ Ἰταλίας, δι' ἧς τὰ ὕδατα τοῦ Ἀδρια μίσγονται τοῖς ὕδασι τοῦ Ἰονίου, φυσικὸν φαίνεται, ὅτι τὰ ἐθνικὰ στοιχεῖα ἀμφοτέρων τῶν ἡμίστων τοῦ ἀρχαίου κόσμου παρ' ἄλληλα εἰρηνικῶς ἐξακολουθοῦσιν ὑπάρχοντα. Ἐνθ' ἐπὶ τῆς ἡπειρωτικῆς ἐλληνικῆς χώρας ποικίλη σειρὰ ξένων λαῶν ἐγκατέστη, ἡ νῆσος αὕτη δὲν ἐπέιδεν εἰμὴ τὴν εἰς αὐτὴν μεταβάστασιν τῶν ἰταλῶν νεαπολιτανῶν καὶ ἐνετῶν. Ἡ λατινικὴ φεουδαλικὴ ἀριστοκρατία ἐγένετο κυρία τῶν ἀρίστων γαιῶν τῆς Κερκύρας καὶ κατέστησε φόρου ὑποτελεῖς χωρικοὺς καὶ τὸ ἐγγχώριον στοιχεῖον. Παρὰ τὴν βυζαντινὴν ἔσπῃ ἡ ῥωμαϊκὴ ἐκκλησία, ἐκείνην περιορίζουσα, κατ' ἀρχὰς μάλιστα πιέζουσα. Οἱ Ἀνθηγαυοὶ εἶχον ἤδη ἰδρύσθαι ἐνταῦθα λατινικὴν ἀρχιεπισκοπὴν, τῷ δ' ἑλληνι μητροπολίτῃ ἐπέτρεψαν μόνον τὸν τίτλον Πρωτοπαπᾶ. Ἡ ἐνετικὴ δημοκρατία ἐξηκολούθησε τὸ αὐτὸ, ἐφείδετο ὅμως μᾶλλον τῶν Ἰονίων, καὶ αἰετοῦ ἐφῆρμοσεν ἐν Ἀνατολῇ τὴν σωστικὴν τῶν κρατῶν ἀρχὴν τῆς ἀνοχῆς. Προνόμια ἐπροστάτευσεν τὴν ἐθνικότητα καὶ τὴν λατρείαν τῶν Ἰονίων καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία ἔμεινεν ἢ ἐπικρατοῦσα παρὰ τοῖς κατοικοῖς τῶν νήσων, ἢ ἐλληνικὴ γλῶσσα ἐπροστατεύθη παρ' αὐτῆς. Ἡ ἐκκλησία αὕτη μόλις ἐνέτει 1817 ἐπανάλαβε τὰ πρῶτα αὐτῆς δίκαια, ὡς

ἰόνιος τοῦ κράτους ἐκκλησία, ἡ δ' ἰταλικὴ γλῶσσα μόλις τῷ 1852 ἔπαυσεν οὔσα ἐπίσημος. Ἡ ἐλληνικὴ συνείδησις ὑπὸ τὴν ξένην λατινικὴν κυριαρχίαν διατηρήθη ἐπίσης παρὰ τοῖς Ἰονίοις ἀκμαία, ὡς ἐν Ἀττικῇ καὶ Μορέῃ, οὐδέποτε ἀπολέσασα τὴν ἐνότητά αὐτῆς μετὰ τῆς μεγάλης ἐλληνικῆς οἰκογενείας. Ἡ ἀγάπη τῆς κοινῆς πατρίδος ἄλλως εἶναι ἢ λαμπροτέρα τῶν ἀρετῶν ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων. Οὐδέποτε ἐλληνικὴ τις ἐπαρχία ἤθελε προτιμήσῃ, ἀνταλλάσσουσα τὴν ἐστω καὶ πιεζομένην καὶ κακοδαιμονοῦσαν πατρίδα, νὰ υἱοθετηθῇ ὑπὸ ξένης χώρας, ὡς τοῦτο ἐπραξάν γεμαναὶ τινες ἐπαρχίαι.

Ῥώμη καὶ Βυζάντιον, λατινισμὸς καὶ ἐλληνισμὸς εἰσὶ πολιτικαί, ἐκκλησιαστικαὶ καὶ ἐθνικαὶ δυνάμεις, αἱ δὲν δύναται τις νὰ συγχέῃ. Ἡ Ἐνετικὴ ἐκυρίευσεν καὶ ἀπεμύζουσα χώρας, ἀλλ' οὔτε τὴν ἰσχύον οὔτε τὴν ἀρχὴν ἔσχε νὰ ἐκρωματίσῃ τοὺς Ἑλλήνας. Ὁ ἐλληνικὸς πολιτισμὸς ὡς ἐν τῇ ἀρχαϊότητι οὕτω καὶ ἐν τῷ μεσαιῶνι ὑπερεῖχε τοῦ ῥωμαϊτικοῦ μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τὴν τουρκικὴν κυριαρχίαν ἐφυγαδεδύθη, προστασίαν ἱκετεύων, εἰς τὴν Ἑσπερίαν, καὶ ἐνταῦθα ἔτυχε θοιᾶμβου, ἀφ' οὗ χρονολογεῖται νέος πολιτισμὸς. Ὁ πρῶτος ἐνθουσιώδης φιλελληνισμὸς ἔλαβεν ἀρχὴν ἐν τῇ Δύσει, ὅπου ἡ Ἑλλάς εὗρε τὴν ἀνάστασιν καὶ συνέχισεν τῶν γραμμῶν αὐτῆς, καὶ ἡ μόνη δυνατὴ συμφοιλώσις μεταξὺ Βυζαντίου καὶ Ῥώμης ἐπραγματώθη ἐν τῇ ἰταλοελληνικῇ ἀναγεννήσει. Τότε ἡ Κέρκυρα ἀπέβη ὁ σταθμὸς τοῦ πρὸς δυσμὰς φεύγοντος Ἑλληνισμοῦ καὶ οὕτως ἀνεσώθη ὑπὸ νέαν μορφήν ὁ μῦθος τοῦ Ὀδυσσεύς, διότι αὐτὸς ὁ ναυαγὸς Ὀμηρὸς καὶ μετ' αὐτοῦ οἱ σοφοὶ καὶ ποιηταὶ τῆς Ἑλλάδος ἐξενίσθησαν ἐν Κερκύρᾳ.

Καὶ ἡ Ἐνετικὴ ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἦρχε τῶν Ἰονίων, ἐπροστάτευσεν τὸν ἐλληνισμὸν. Ἐν Παταύῳ ἐνέτει 1407 ἦνθει ἐλληνικὴ σχολή· ἐν Ἐνετίᾳ συνέστη τῷ 1500 ἡ ἐλληνικὴ Ἀκαδημία (Νεοακαδημία) καὶ βραδύτερον τὸ ἐλληνικὸν ἐκπαιδευτήριον τῆς κοινότητος. Ἄλλος ὁ Μανούτιος ἐξέδιδεν ἐκεῖ τύποις τοὺς Ἑλλήνας συγγραφὰς καὶ ταῦτοχρόνως ἐργάζετο ὁ κερκυραῖος ἐλληνοστῆς Σοφιανός, εἰς τῶν θεμελιωτῶν τῆς νέας ἐλληνικῆς διαλέκτου. Ἐν τῇ ἀρχαϊότητι ἡ νῆσος τῶν Φαιάκων δὲν ἐδοξάσθη δι' ἐξόχον ἔργων γραμμῶν καὶ τέχνης, ἀπὸ τοῦ ἱε. αἰῶνος ὅμως μετέσχε, σὺν ταῖς ἀδελφαῖς νήσοις τοῦ Ἰονίου, ἐνδόξως τῆς πνευματικῆς τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους ἀναγεννήσεως. Ἡ ἐλληνικὴ σχολὴ αὐτῆς ἡμιλλᾷτο ταῖς ἐν Κωνσταντινουπόλει, Ἰωαννίνοις, Ἀθήναις, Βουκουρεστίῳ — ποιηταὶ καὶ φιλόλογοι ἐκόσμησαν αὐτὴν, ὡς ὁ Δάσκαλος καὶ ὁ Σοφιστὴς, οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου τοῦ Ἀσκαρῆ, ὡς ὁ Τριβόλης καὶ ὁ Ἐπαρχὸς Ἀντωνίος, ὃ ἐπέστειλεν ὁ Μεγάλυχιον. Ἐν ἔτει 1657 συνέστη ἐνταῦθα ἡ πρώτη νεοελληνικὴ Ἀκαδημία, ἣτις διατηρήθη μέχρι τοῦ

1716, και πάλιν ανέζησε τῷ 1732. Καθὼς ἐν συμπάσῃ τῇ Ἑλλάδι, οὕτω καὶ ἐνταῦθα νέαν ἐπίδοσιν ἔλαβον τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ἀπὸ τοῦ **ΙΗ'** αἰῶνος· ἡ Κέρκυρα ἐτιμήθη διὰ τῶν ἐπιστημονικῶν προόδων τῶν πολιτῶν αὐτῆς Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρου καὶ Νικηφόρου τοῦ Θεοτόκου.

Τῷ 1808 ανέζησε καὶ πάλιν ἡ Ἀκαδημία, ὡς **Ἰόνιος**, ἐξ αὐτῆς δὲ προήλθε ἐκκαίδεκα ἔτη βραδύτερον τὸ ἑλληνικὸν πανεπιστήμιον, οὗ πρῶτος πρύτανης ὑπῆρξεν ὁ ὀνομαστός φιλέλλην λόγ. Γύλφορδ. Ὁ Μουστοξύδης ἐδίδαξεν ἐν αὐτῇ· πλὴν δὲ τῶν ἀρχαιολογικῶν ἐρευνῶν τῆς πατρίδος αὐτοῦ, διέπρεψε καὶ ὡς κριτικὸς τῶν ἑλλήνων συγγραφέων, μεταφορᾶς ἑλλήνων ἱστορικῶν εἰς τὴν ἰταλικὴν γλῶσσαν καὶ ἰδρυτὴς τοῦ σπουδαίου περιοδικοῦ «Ἑλληνομνήμωνος». Εὐκαρπὸν κέντρον τῆς ἐπιστημονικῆς μορφώσεως ὅλης τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρξε τὸ πανεπιστήμιον τῆς Κερκύρας μέχρι τοῦ 1865, ὅτε ἠνώθη τῷ πανεπιστημίῳ τῶν Ἀθηνῶν (:). Μνημονεύω ἐνὸς μαθητοῦ τοῦ Μουστοξύδου, τοῦ κ. Ῥωμανοῦ, καθηγητοῦ τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν Ἰονίων, δι' ὃν δύναται νὰ συντελέσῃ τὸ ἔργον τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ, ἀπέδειξε καὶ διὰ τῆς ἐν ἔτει 1870 δημοσιευθείσης μεταφράσεως τοῦ Γρατικνοῦ Ζώρζη τοῦ Χόφφ, ἧς προέταξεν εἰσαγωγὴν, εὐρεῖαν μάθησιν μακτυροῦσαν. Ἐάν τὸν Ῥωμανὸν θεωρῶ ὡς τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς ἐπιστημονικῆς ἀξίας, ἧς τὸ ὕψιστον σημεῖον ἡ Κέρκυρα ἐφθάσε διὰ τοῦ Μουστοξύδου, ὁ αὐτὸς μοι παρίστα τὴν διεθνή θέσιν τῆς νήσου, ὡς σταθμοῦ μεταξὺ τοῦ ἐξ Ἑώας καὶ ἐξ Ἑσπερίας πολιτισμοῦ. Πάντες οἱ λόγοι τῆς Ἑσπερίας, Γάλλοι, Γερμανοὶ, Ἀγγλοὶ, Ἰταλοὶ, εἰς τὴν Ἑλλάδα μεταβαίνοντες, καὶ τὴν Κέρκυραν προσεγγίζοντες, ἀναζητοῦσι τὸν Ῥωμανόν, ὅστις, ὡς γνωστὸν, διατελεῖ ἐν σχέσει πρὸς τὸν Κούρτιον, ὡς διετέλει καὶ πρὸς τὸν Χόφφ, ἐπίσταται τὰς γλώσσας τῆς Δύσεως, γινώσκει τὴν Ῥώμην καὶ ἀγαπᾷ τοὺς Ἰταλοὺς. Οὕτως ἐτίμησα ἐν αὐτῷ τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς συνεχιζομένης πνευματικῆς ἐνότητος τῶν Ἰονίων μετὰ τῆς μεγάλης ἐν τῷ πολιτισμῷ χώρας τῆς Ἑλλάδος, ἧς τὰ πανεπιστήμια ἐπαίδευσαν τοὺς εὐφροσύνους αὐτῆς ἄνδρας.

Ἡμεῖς ταλοὶ θεωροῦνται οἱ Ἴόνιοι καθόλου παρὰ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων, οἵτινες τοὺς Ἰταλοὺς καὶ τὴν γλῶσσαν αὐτῶν δὲν ἀγαπῶσιν (:). ἐπειδὴ αἱ ἱστορικαὶ αὐτῶν σχέσεις πρὸς τὴν Ἑλλάδα ὑπῆρξαν λίαν διάφοροι ἢ αἱ τῶν Ἑπτανησίων. Ἡ ἀνάμνησις τῆς λατινογαλλικῆς ἐπιδρομῆς καὶ ὁ φεουδαλισμὸς δὲν συνεδέθησαν ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι τῷ συναισθηματικῷ ἐγγονομοσύνῃ ἐπὶ προστασία κατὰ τῆς βαρβαρότητος καὶ ἄλλοις εὐεργετήμασιν, ἀλλὰ τῇ ἀναμνήσει βιαιᾶς διαλύσεως καὶ καταστροφῆς τῆς ἐθνικῆς περιουσίας. Ἐν Κερκύρᾳ ἀπεναντίας πάντοτε ἐνδιέκειτο ὅτι εὐρισκό-

μην ἐν Ἑλλάδι μετὰ παντὸς λογίου ἡδυνάμην νὰ δμῶν ἰταλιστῇ. Πλείους τῶν 4000 Ἰταλῶν συζῶσι τοῖς ἑλλήσιν ὡς καθολικὴ κοινότης, ἧς κεφαλή εἶναι ὁ λατινεπίσκοπος. Ἀλλ' ὡς οἱ μεμονωμένοι Γάλλοι ἐν Κορτικῇ ἀποτελοῦσι ἐνταῦθα οἶονεῖ ἔζημα τῆς ἱστορίας τῶν αἰώνων, καὶ κατὰ συνέπειαν νομίμως ἐγκατεστημένον στοιχεῖον τοῦ λαοῦ. Προβλέπομεν ὅμως ὅτι συνέπειαι τῆς ἐνώσεως τῆς Κερκύρας μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἔσται ἡ βαθμιαία συγχώνευσις τοῦ ἱστορικοῦ τούτου στοιχείου ὑπὸ τοῦ ἑλληνισμοῦ.

Τὴν κοσμοπολιτικὴν διεύθυνσιν τῆς Κερκύρας ἐνισχύει πολυχρήμιος Ἰουδαϊσμός. Πότε οἱ Ἑβραῖοι μετανάστευσαν εἰς τὴν νήσον, τὸ ἐν Ἀνατολῇ Ἑλδοράδῳ αὐτῶν, οὐ δύναμαι εἰπεῖν, τῆς ἱστορίας τῆς ἰονίου αὐτῶν διασπορᾶς οὐδὲ σκοτεινῆς. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἤλθον κατὰ δμάδας φυγάδες ἐκ τῆς ἀνατολῆς. Κατὰ τὴν **ΙΒ'** αἰῶνα Βενιαμὴν ὁ ἐκ Τουδέλας ἕνα μόνον Ἰουδαῖον εὗρεν ἐν Κερκύρᾳ διὸ παραδέχεται ὅτι βραδύτερον ἤρξαντο μετανάστεύοντες ἐκεῖτε κατὰ συνέπειαν τῆς ὑπὸ τῶν λατίνων σταυροφόρων καταλύσεως τῆς βυζαντινῆς αυτοκρατορίας. Ἐπὶ τῶν Ἀνθηγαυῶν ἡριθμοῦντο πολλοὶ, τὸ δὲ ἀρχαιότερον προνόμιον αὐτῶν χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1323. Τριάνοντα ἐξ ἐνικυτοῦς βραδύτερον ἐθεωροῦντο ἤδη τοσοῦτον ἰσχυροὶ, ὥστε μετὰ τῶν πρεσβυτέρων τῆς Κερκύρας πρὸς τὴν Ἑνετικὴν Γερουσίαν, τὴν παραδοῦσαν αὐτῇ τὴν Νήσον, ἀναφέρεται καὶ εἰς Ἰουδαίους, ὁ Δαβὶδ Σέμος. Οἱ Ἕλληνες ἐκακοποιοῦν αὐτοὺς λιθοβολοῦντες καὶ κλέπτοντες, καὶ τὰ νεκροταφεῖα αὐτῶν βλάπτοντες· μὴ θός τις μάστιγα κακεντρεχῆς ἔλασε τὴν Κέρκυραν γενέτειραν Ἰούδα τοῦ Ἰσκαριώτου. Τὸν **ΙΒ'** αἰῶνα ἐπεδείκνυτο τῷ ἡγγλῳ Βρόμμου, οὐχὶ ἐν τῇ νήσῳ, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀπέναντι ἡπειρωτικῆς παραλίας, καστέλλου τι, ὡς ὁ τόπος οὗτος περιέργως δὲ κατόπιν μετετέθη εἰς τὴν κόμην τῆς Κερκύρας Ἰσκαρίαν, ἧς ἀναμνήσκει ἅμα τὸ ὄνομα τῆς ὁμηρικῆς Σμερίας. Οὕτω συνεδέθη ἡ Ὀδύσεια τῷ Ἰουδαίῳ! Ἡ Ἑνετία τῷ 1400 ἀπηγόρευσε τὸν λιθοβολισμόν τῶν Ἰουδαίων, ἐπέβαλεν ὅμως αὐτοῖς ἀντὶ τούτου φόρον 300 δουκάτων· ἀλλ' οἱ Ἰουδαῖοι, προὔτιμησαν νὰ λιθοβολῶνται «μετρίως» παρὰ νὰ ποτίσῃσι χρήματα. Ἡ δημοκρατικὴ ἐξηκολούθησε προστατεύουσα αὐτοὺς, καὶ ὅτε ἐν ἔτει 1531 ἀπεδίωξε τὸν χωρὸν αὐτῆς πάντας τοὺς Ἰουδαίους, μόνους τοὺς ἐν Κερκύρᾳ ἐξήρρεσε. Ὁ στρατάρχης Σούλεμβούργ ἐπίσης ἠνέκει αὐτοὺς, ὁ δὲ Κίρκβαλλ λέγει ὅτι ὅπως τιμῆσθαι τὴν ἀνδρείαν, ἣν ἐπεδείξαντο κατὰ τὴν τουρκικὴν πολιορκίαν, ὠνόμασεν ἐν τῶν φρουρίων τῆς νήσου Ἀβραάμ. Ἐτεῖ 1760 ἡριθμοῦντο 1171 Ἰουδαῖοι ἐν Κερκύρᾳ. Ὦν πολλοὶ πλουσιώτατοι. Τανῦν ὁ πληθυσμὸς τῶν ἀνέρχεται εἰς 5000· ἡ Κέρκυρα λοιπὸν ἔχει ἱκανὸν ὕλινον πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ ἰουδαϊκοῦ ζήτηματος, ἐνῶ ἐν Ζα-

κύνθῳ μόλις 300, ἐν Κερκαλληνίᾳ περίπου 40, καὶ ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι ὀλίγοι Ἑβραῖοι βιοῦσιν. Ἐπὶ τῆς γαλλικῆς κατοχῆς ἀρρήθη ἀπ' αὐτῶν τὸ κίτρινον ἀτιμωτικὸν ἐμβλημα, οἱ δὲ Ἀγγλοὶ ἀνήγειραν ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἐν Ζακύνθῳ, τὸ Γκέτο. Εἶνε τμήμα εὐρύχωρον μὲ καλὰς οἰκοδομὰς καὶ ὁδοὺς.

Καὶ τέταρτον στοιχεῖον ἐκ τῆς Ἠπειροῦ δρωμένων ὑπάρχει ἐν Κερκύρᾳ, τὸ ἀλβανικόν· ἀλλὰ τοῦτο ἀπλῶς φιλοξενεῖται ἐνταῦθα, διότι ἡ Ἑπτανήσος οὐδέποτε ἔλαβε παῖραν, ὡς ἡ Ἀττικὴ, ἡ Βοιωτία, ἡ Κόρινθος, ἡ Εὐβοία, ἡ Ὑδρα καὶ ἄλλαι νῆσοι, μεγάλων ἀλβανικῶν μεταναστάσεων. Καὶ αὐτὸς ὁ φοβερός Ἀλήπας δὲν κατῴρωσε νὰ δεσπόσῃ τῶν ἰονίων νήσων. Μόνον φυγάδες Ἠπειρώται κατωκίσθησαν ἐν τῇ νήσῳ, καθεκάστην δὲ προσέρχονται ἀλβανοὶ ὡς ἐργάται ἢ ἔμποροι. Τοὺς ἀναγνωρίζει τις ἀμέσως οὐ μόνον ἐκ τῆς ἐνδυμασίας ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ἰδιάζοντος φυλετικοῦ τύπου. Ἀφροντίζετο καὶ διαθροπτόμενος βηματίζει καὶ ὁ πενήστερος Ἀλβανός, ὡς ἂν εἶχεν ἀπὸ ἡρώων καταγωγὴν ἢ συνκίσθησαν τῆς πελασγικῆς αὐτοῦ ἀρχῆς, φέρων δασύτριχον κάπαν, ἐρυθρὸν φέσιον, περικνημίδας καὶ ἀγρυλωτὰ πέδιλα. Ὡς ζῶν φορητὴν βηματίζει παρ' αὐτῷ ἡ γυνὴ μὲ σάκκον ἢ δέμα ξύλων ἐπὶ κεφαλῆς, καὶ παρὰ τοῦτο τὴν ἄδρακτον στρέφουσα. Καὶ ἐν αὐτῇ εἰσὶ στοιχεῖα ἡρώϊμοῦ ὡς παρὰ ταῖς γυναῖξιν τῆς Πάργας καὶ τοῦ Σουλίου! Καὶ αἱ πενήστεραι τῶν ἀλβανίδων φέρουσι κεντήματα ἐπὶ τῆς μαλλίνης κασάκας τῶν· εἶδον μητέρα ἐπαίτου ἀλβανόπαιδος, ἧς, ἐπιδιορθοῦσα τὸ ἐσχισμένον ἐνδυμα αὐτοῦ, συνέραπτε τὸ ἐμβάλωμα νήματι ἐρυθρῷ ἐν εἴδει κεντήματος. Εἶδον καὶ εὐπόρους Ἀλβανούς, γυναῖκας ἐν ὠραίᾳ ἐνδυμασίᾳ, ὁμοίᾳ τῶν ἐν Ἑλευσίνι καὶ Ἀργεῖ· μεγάλα ἀργυρὰ σφαῖραι ἢ νομίσματα ἐκρέμαντο ἀπὸ τοῦ πορφυροῦ πεσελίου· ὁ λαίμδς, τὰ ὄψα πεπορωμένα χρυσῷ· κίτρινος πέπλος περιέβαλλε τὴν κεφαλὴν· οὕτως ἐδάδιζον οἰκογενειακῶς ἐπὶ τῆς Πλατείας, ὡς χορὸς ἀρχαϊκός.

Ἡ πλατεῖα αὕτη εἶναι τὸ ἐσπερινὸν θέατρον τοῦ ποικίλου ἀνατολικοῦ κόσμου· ἐνταῦθα περιφέρονται ἐν ταῖς δεινροστοιχαῖς ἐγγύροις καὶ ξένοι, ἐπὶ δὲ τῆς γλῶσς εἰσὶ καὶ τράπεζαι χάριν τῶν θαμνῶν τῶν καφεπωλείων. Παιδία παίζουσι καὶ ἀρνία βόσκουσι· περὶ τὴν τοξοειδῆ ἀψίδα τοῦ Μαιτλανδ ἵππεῖς παρέρχονται ἐπὶ μικρῶν τουρκικῶν ἵππων· μελανεῖμονες πωγωνοφόροι κληρικοὶ, τούρκοι, ἀλβανοὶ, Ἕλληνες ἀξιωματικοί, ναῦται ξένοι παρέρχονται τῇδε καθεῖσε. Ἀγγλοὶ, τέως κύριοι ἐν Κερκύρᾳ, νῦν δὲ περιηγηταί, φέροντες πῖλους παραδόξους, σπεύδουσιν ἢ στρατιωτικὴ μουσικὴ ἐτοιμάζεσθαι εἰς συναυλίαν· τὰ

1. Νομίζομεν ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἐξέλαβεν ἐνταῦθα τὰς κερκυραίας γυναῖκας τῆς λευκίμνης ἀντὶ ἀλβανίδων. Σ. II.

πάντα προξενούσι θυμηδίαν, οὐδὲν προσκρούει τῷ ἐτέρῳ! Πάντες ἀπολαύουσι φαικικὴ ἀναπαύσει τῆς ἐσπερινῆς αὐρᾶς καὶ τῆς πρὸς τὴν θάλασσαν θέας. Ἄρα τῇ ἐσπέρᾳ τὸ εὐρύπεδον (**Spianata**) ἐγκαταλείπεται. Πυγολαμπίδες κατὰ σμήνη περιφέρονται περὶ τοὺς θάμνους, ἐπὶ δὲ τῶν κορυφῶν τῶν πευκῶν θορνῆϊ περοβημένη ἡ γλαυξ, ἀναπολοῦσά μοι τὰς ἀργυρὰς νύκτας ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν.

Τὸ ἑλληνικὸν Πάσχα χαρίζει ἰδιάζον θέλητρον εἰς τὴν ζωὴν τῆς Κερκύρας. Τὴν νύκτα πᾶσα γωνία τῆς ἀγορᾶς παριστᾷ ἀνατολικὸν παζάριον. Λευκοσιδήρει λυχνία ἐλαίου ἐφώτιζον θαμβοῦσαι τὰ ὑπὸ τὰς στοὰς τῶν ὁδῶν ἐργαστήρια, ἐν οἷς ποικίλα εἶδη ἐπωλοῦντο· τουρκικὰ γλυκύσματα ἀηδοῦς θεωρίας, μέλι, χαλβας, ζυμαρικά ἐλαϊώδη, κίτρινον χαβαίριον ἐν βυτίοις, ἐλαῖα μέλαινα, πασχάλεια κόκκινα ὡς ἐν ὀρνιθοειδέσι ζυμαρικοῖς, πλήθος πολυδιδάλων κηρίων ἐπὶ τραπέζων, σωροὶ ἄρτων ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, σωροὶ ποτοκαλλίων· οἶνοπωλεῖα, ἐπὶ τῶν σημαιῶν τῶν δ' ποίων ἐπεγέγραπτο τὸ εἶδος τοῦ οἴνου, κρασί ἁσπρὸ Κερκαλληνίας· καφεπωλεῖα, κουρεῖα, ἐργαστήρια χειρωνακτῶν. Διὰ μέσου τοῦ συνωστιζομένου πλήθους προχωρεῖ μετὰ κόπου ὀνηλάτης, οὗ ὁ ὄνος φέρει πεποικιλμένα βρέλια ὕδατος.

Σπεύδουσιν εἰς τὰς Ἑκκλησίας, εἰς τὴν μητρόπολιν Σπηλιώτισσαν, εἰς τὸν Ἀγ. Σπυρίδωνα. Ἡ κροάσην ἐκεῖ τῆς ἀκολούθιας τῶν Παθῶν τῆς **Μ.** Πέμπτης, καὶ ἐλυπήθη ὅτι οἱ Ἕλληνες ἄδουσιν εἰς ἔρρινον τόνον, ἀσχηρὶζόντα τὸ ὠραῖον ἀρχαῖον ἔσμα. Θεμῶς κατησπάζοντο τὴν λάρνακα τῶν λειψάνων. Τὴν ἐσπέραν τῆς **Μ.** Πρασκευῆς περιήλθε τὴν πόλιν ἡ λιτανεῖα τοῦ ἐπιταφίου, ἧς ἐκνεληφθῇ τὴν προῖαν τοῦ **Μ.** Σαββάτου. Σοβαροὶ ἐδάδιζον οἱ ἐν τέλει, οἱ στρατιῶται, καὶ ὁ κληρὸς μετὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. οἱ πλείστοι σεβάσιμοι, ἐν πολυτίμοις στολαῖς μεταξὺ διακρίνοντο καὶ νεκρὰ πρόσωπα μὲ μακρὰν καὶ ἀνεμνῆν κόμην. Ἐρυθρὸν λάβαρον ἔφερε τὴν εἰκόνα τοῦ Ἀγίου Σταυροῦ, κεχρυσωμένοι φανοὶ, μεγάλα κίτρινα στῆλαι, ἐφ' ὧν ἔλαυν εὐσμοὶ λαμπάδες. Εἶπετο μικρὸς ἐπίχρυστος σαρκοφάγος, κεκαλυμμένος βελούδῳ κυανοελένῳ, εἶτα χρυσῇ λάρναι τοῦ Ἀγ. Σπυρίδωνος. Παράδοξον ὅτι τὸ μέχρις ἀποθέσεως τιμώμενον λείψανον, καὶ λίαν προσδοκώμενον, εἶναι ἰδιοκτησία τοῦ οἴκου τῶν Βουλγάρων. Ὅτε ἡ λιτανεῖα διήλθε διὰ μέσου τοῦ ἐορταστικῶς ἐνδεδυμένου λαοῦ πρὸ τῶν ἀνακτόρων ἀπέναντι τῆς θαλάσσης καὶ τῆς σειρᾶς τῶν ὁρέων, παρέστη ἀληθῶς ὠραία εἰκὼν. Μετὰ τῶν ἐπιταφίων θορνῶν τοῦ χοροῦ ἀνεμνῆνέτο τὸ βέλτασμα τῶν πασχάλων ἀμύων, οἵτινες δεδεμένοι παρὰ τὰς θύρας τῶν οἰκίων ἢ ἐκ τῶν δένδρων, περιέμενον τὴν ὕσιν αὐτῶν· παρ' αὐτοῖς ἴσταντο ἀμφοχρεῖς νέοι μὲ τὴν μάχαιραν εἰς τὴν δεξιάν. Μετέβημεν εἰς τὴν Σπηλιώτισσαν, ὅπως πα-

ραστῶμεν εἰς τὴν Ἀνάστασιν. Ἡ ὅλη τελετὴ ὅμως ἐνταῦθα δὲν ἔφερε τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς ὁμαδικῆς λατρείας· ἱερεῖς τις ἔδωκε σημεῖον παρὰ τὴν πύλιν. Ἐκπυροσκοπήσεις ἐξορμήσαν, κώδωνες ἤχησαν, ὁ λαὸς ἐξώρμησεν — ὁ Χριστὸς ἀνέστη. Ἐν ἀκαρεῖ ἡ ἡμερὸς τεσσαρακοστὴ μετεβλήθη εἰς ἀγριώτατον τάραχον· ἀπὸ πάσης οἰκίας ἀντήχει θόρυβος σκευῶν· ἀπὸ τῶν παραθύρων ἐπιπτον κατασυντριβόμενα πῆλινα ἀγγεῖα εἰς ἐμπαιγμὸν τοῦ Ἰούδα Ἰσκαριώτου καὶ ὡς σύμβολον τῆς ἄλλοτε ποτε λιθοβολήσεως τῶν Ἰουδαίων. Πρὸ τῶν πυλῶνων ἐσφάζοντο, ἐν μανιώδει ἀμίλλῃ, ἀρνία καὶ τῷ αἵματι τῶν ἐχαράσσετο σταυρὸς ἐπὶ τῶν παραστάδων. Τὸ εἰδύλλιον τῆς Κερκύρας διαμυῖς ἀπεσθῆσθαι, καὶ τοῦτο διὰ τῆς θρησκείας. «Ὅλη ἡ νῆσος μετεβλήθη εἰς σφαγεῖον» καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν πρὸ τῆς Porta Reale ἐσφάζοντο καὶ ὠπτοῦντο ἀρνία, τὰ δὲ λιμνάζοντα αἵματα ἐσώρευοντο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους· πᾶς Κερκυραῖος ἐφαίνετο ὅτι ἠπίστατο τὴν τέχνην τοῦ σφαγῆως, ὡς ἀρχαῖός τις ἀνὴρ. Ἡ λατινικὴ Ἐκκλησία δὲν ἐτήρησε τὴν ἐν αἵματι πασχάλιον ταύτην θυσίαν, ἐν τῇ ἑλληνικῇ ὅμως εἶναι λείψανον τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ ἄμα καὶ τοῦ ἐθνικισμοῦ. Ἡ ἀτελεύτητος τῶν θυμάτων αἱματοχυρία, αἱ ἱεραὶ ἡ μᾶλλον μιαραὶ ἑορταστικαὶ ἐκαστόμβαι, εἰσὶ τὸ μᾶλλον ἀποτρόπαιον σημεῖον τῆς ἀρχαιότητος· οἱ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων θεοὶ ἔδωσκον ἐν τῷ αἵματι. Ἡ δὲ ἐξέσπασα νὰ φύγω ἔξω πρὸς τὴν αἰωνίως καθαρὰν φύσιν τῆς νήσου καὶ τὰς ἱεράς σκιὰς τῶν ἐλαιῶνων τῆς, καὶ ἐπειδὴ ἡ πόλις τῆς Κερκύρας ὀλίγα παρέχει τὰ ἀξιοθέατα, ἃς ἐπιθεωρήσωμεν ἐκατέρωθεν τὰ πέριξ τῆς πόλεως, ὅπως εἶτα στραφῶμεν εἰς τὰ ἐνδότερα.

Ὁ σὺρ Χ. Δούγλας ἔταμεν ἀμαξίτην παραθαλάσσιον ὁδὸν διὰ τῶν ἐνετικῶν προχωμάτων, ἀφούσαν ἀπὸ τῆς πλατείας εἰς τὴν Γαρίτσαν. Τὸ προάστειον τοῦτο καίτοι παρὰ τὸν λιμένα τοῦ Ἀλκινόου, ὃν ὀρίζουσι τὸ φρούριον καὶ γλῶσσα γῆς, συνέχεται δὲ ἐτέρῳ προαστείῳ τῷ Ἀνεμομύλῳ, οὗτον κληθῆντι ἀπὸ ἡρειπωμένου τινὸς πύργου παρὰ τὴν θάλασσαν, χρησιμεύοντος ἄλλοτε ἀντὶ ἀνεμομύλου. Γλῶσσα γῆς ἀνωφερῆς ἄγει πρὸς τοὺς ὑπερκειμένους πλήρεις φυλλωμάτων λόφους, ὅπου ἡ βασιλικὴ ἔπαυσις. Ἐν τῷ σχηματιζομένῳ κόλπῳ τῶν Καστράδων ἐκείτῳ ποτε τὸ ναυπηγεῖον καὶ ἡ ἀγορὰ τῆς Κερκύρας· τὴν θέσιν δὲ καθόλου τῶν νῦν προαστείων καὶ τῶν πέριξ κατεῖχεν ἡ ἀρχαία πόλις. Αἱ Καστράδαις χρονολογούνται ἀπὸ τῶν πρώτων ἡδὴ βυζαντινῶν αἰώνων, καίτοι, ὡς ὁ Ῥωμανὸς ἐδειξέ μοι, τὸ πρῶτον ἀναφέρεται τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐν χειρογράφῳ τῆς 18 αὐγ. 1370. Ἀμφότεραι ἐνταῦθα τὰ πάντα εἰσὶν ἀνθρώπων καὶ λαχανόκηποι. Οἰκίαι, ἐφ' ὧν βλέπει τις ἀρχαῖα τεμάχια μαρμάρων πεφυρωμένα, μονόροφοι καὶ μι-

κραὶ ἴστανται μετὰ κυπαρίσσων, φοινίκων, κάκτων καὶ δαφνῶν, ἐν τῷ μέσῳ δὲ αὐτῶν ναῖσκι, ὕμιοι πρὸς ἐπαύσεις. ἐντὸς κήπων ἢ ἐπὶ ἀθουρῶν πλατειῶν. Ἀρνία βόσκουσιν ἐπὶ τῆς χλόης· γυναῖκες ἀσχολοῦνται περὶ τετειγμένα φρέατα· ἄνδρες σιάπτουσι τὰ κηπάριζα, ὡς ὁ Λαέρτης παρ' Ὀμήρῳ. Οἰκίαι τινὲς στεροῦνται παραθύρων· ἔστιν ὅτε εἶδον κιγκλίδας πεπλεγμένας διὰ φυλλωμάτων· καθαρὰ δωματία, ἐνθα χιονόλευκος κλίνη, ἥς ἐπιπρέμονται ἡ Παναγία καὶ μικρὰ λυχνία.

[Ἐκτὸς ἀνέλιξις]

ΘΗΣΚΟΝΤΕΣ ΠΑΠΑΙ

Οἱ πλεῖστοι τῶν Παπῶν, ὅσοι διέκονταν μέχρι τοῦδε ἀπὸ τῆς ἑδρας τοῦ Ἀγίου Πέτρου, εἶχον ἰδιόζοντα φόβον τοῦ θανάτου. Ὁ ψίθυρος τῶν πτερύγων τοῦ ἐπιθανατίου Ἀγγέλου ἔφερεν αὐτοὺς εἰς ἀπελπισίαν, ὃ δὲ φόβος τοῦ νὰ καταλίπωσι τὴν κυριαρχίαν τοῦ κόσμου τούτου, ὅπως ἀποχωρήσωσιν εἰς τὴν ἄγνωστον χώραν, ἐξ ἧς οὐδεὶς ἐπανέκαμψεν, ἀφῆρει ἀπ' αὐτῶν πᾶσαν ἡσυχίαν καὶ ἀνάπαυσιν. Οἱ Πάπαι ἐπὶ τῆς ἐπιθανατίου κλίνης εἶνε θέαμα παριστῶν ἐναργέστατα τὴν ἐξουθενώσιν τῆς γῆνης μεγαλειότητος.

Ἀλλὰ διατί οἱ ἀντιπρόσωποι καὶ ἐπίτροποι τοῦ Χριστοῦ εἶχον τοιοῦτον φόβον ἀπέναντι τοῦ θανάτου; Ὁ φόβος ἄρα γὰρ τοῦ νὰ ἐμφανισθῶσι πρὸ τοῦ αἰωνίου κριτοῦ ἔφερε τοὺς Πάπας εἰς τοιαύτας ἀναξίας αὐτῶν σκέψεις, ἢ ἡ φροντίς ὅτι θὰ καταλίπωσι «τὸ βασίλειον τοῦ κυρίου» ἐσκοτίζε τὰς τελευταίας αὐτῶν στιγμὰς, παρενέειρυσαν περιδεεῖς σκέψεις; Οὐχί. Σπανιώτατα οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Θεοῦ εἶχον δόσιν τινὰ τῶν χαρκτηριστικῶν ιδιοτήτων τῶν εὐαισθητῶν συνειδήσεων, καθόσον τὸ ἀβέβαιον περὶ τῆς τύχης τῆς ἐκκλησίας ἀπησγόλει μόνον τὰς εὐγενεῖς φύσεις ἐπὶ τῆς ἑδρας τοῦ Ἀγίου Πέτρου.

Τὸ πλεῖστον τῶν κυριάρχων τῆς ἐκκλησίας, δι' ὧν ἡ Ῥώμη ἐφωδίαζε τὸν κόσμον, εἶχεν ὡς ἀπόφθεγμα ἴδιον τὴν ἐγωιστικὴν φράσιν: «Ἐμοῦ θανόντος, γαίη πυρὶ μιγήτω», διὸ καὶ οὐδόλως οὔτε ζῶντες οὔτε θανόντες ἐφρόντιζον. Τὰ αἵτια δὲ τοῦ μεγάλου τρόμου αὐτῶν πρέπει νὰ ἀναζητήσωμεν εἰς τὰς ἰδιαζούσας περιστάσεις, αἵτινες ἐπῆρχοντο σχεδὸν τακτικῶς ἄμα ὡς ἡγγίξεν ἡ τελευταία αὐτῶν ὥρα. Οἱ ἰσχυρότατοι καὶ κραταιότατοι τῶν Παπῶν ἀπέθανον ἄθλιοι καὶ ἐγκαταλειμμένοι. Σθεννυμένων τῶν βλεμμάτων αὐτῶν, συνεσθύνοντο καὶ ἡ δόξα τῶν. Οὐδεὶς, οὔτε συγγενὴς οὔτε φίλος, ἐφρόντιζε πλέον περὶ τοῦ θνήσκοντος ἡγεμόνος τῆς ἐκκλησίας, ἐξ ὅλου δὲ τοῦ ὅγκου τῆς ἰσχύος δὲν ἀπέμεινε κατὰ τὰς τελευταίας αὐτῶν στιγμὰς οὔτε μία κλὴν χεῖρ, ὅπως παρὰσχῇ εἰς τὴν διψαλέαν αὐτῶν γλῶσσαν τὸ τελευταῖον ποτήριον.

Πνέοντος τοῦ Πάπα τὰ λείψαντα, διεξήρηνυστο ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Βατικανοῦ πᾶσα ἱεραρχία

καὶ τάξεις. Τὸ πλῆθος τῶν εὐνοουμένων, γνωρίζον ἐκ τῶν προτέρων ὅτι ὀλίγοι μόνον ὄρασι ἢ μᾶλλον σιγῇ ἀπέμεινον τῆς προτέρας κυριαρχίας, ἔσπευδε νὰ ἐπωφεληθῇ τοῦ χρόνου. Τότε δὲ ἤρχιζε γενικὴ διαρπαγὴ. Ἡρπάζοντο χρήματα, ἐγγράφα, πολύτιμα σκεύη, χρηματοκιβώτια διηνοίγοντο. Πᾶν τὸ μὴ στερεώτατα κεκλεισμένον διηρπάζετο, ἐν ᾧ ὁ Πάπας μόνος καὶ ἐγκαταλειμμένος ἀπώλλυτο ἐν τινι δωματίῳ. Ἐπειδὴ δὲ ἕκαστος τῶν Παπῶν ἐγνωρίζε τὴν συνήθειαν ταύτην, ἦτο περίτρομος πρὸ τῶν τελευταίων αὐτοῦ στιγμῶν. Τὸ ἔθιμον δὲ τοῦτο διατηρήθη καὶ μέχρι τῶν ἡμετέρων χρόνων, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ προκατόχος Πίος τοῦ ἐνάτου Γρηγόριος ὁ δέκατος ἔκτος ἦτο ἄξιον οἴκου θύμα τοῦ ἐθίμου τούτου. «Πτωχὸς τις ἐργάτης ἐν τῷ κήπῳ τοῦ Βατικανοῦ», διηγεῖται ὁ Μάξιμος d' Azeglio ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασιν αὐτοῦ περὶ τῶν συμβάντων, ἄτινα συνώδυσαν τὸν θάνατον τοῦ ἰσχυροῦ τούτου Πάπα, «γνωρίζων ὅτι ὁ Πάπας παραδίδει τὸ πνεῦμα, ἠθέλησε νὰ ἴδῃ αὐτὸν τὸ τελευταῖον. Κρούει ἐπὶ τινος θύρας . . . οὐδεὶς ἀποκρίνεται. Εἰσέρχεται ἐν τῷ δωματίῳ, ἀλλ' οὐδένα ἀπαντᾷ. Μεταβαίνει εἰς τὸ παρακείμενον δωματίον. Οὐδεὶς. Ἀνοίγει τρίτην θύραν, καὶ ἰδοὺ εὐρίσκειται ἐν τῷ δωματίῳ τοῦ θνήσκοντος Πάπα. Ἐπὶ τῆς κλίνης ὑφύεται ὄρος στρωμάτων· ἀλλ' ὁ Πάπας ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀγωνίας ἐκλινε, φαίνεται, λίαν πρὸς τὸ ἐν μέρος, οὕτω δὲ, ἔχων τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ ἦμισυ τοῦ σώματος ἔξω τῆς κλίνης, ἐκινεῖτο τῆδε κακῆς. Ὁ πτωχὸς ἐργάτης ἀπὸ ἐπανεφύερεν αὐτὸν εἰς τὴν θέσιν του, τὸν καλεῖ κατ' ὄνομα, τὸν σείει . . . ἦτο ψυχρός. Τότε πίπτει εἰς τὰ γόνατα, καὶ ἀποτείνει τὸ de profundis ὑπὲρ τοῦ κεκοιμημένου. Ἀλλὰ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην εἰσέρχεται εἰς τῶν οἰκείων, ὅστις εἶχεν ἡδὴ κρύψει εἰς ἀσφαλὴ χῶρον τὴν λείαν του, ἐκπλήσσειται βλέπων τὸν κηπουρὸν, κραυγάζει, ἀπειλεῖ ὅτι θέλει φονεῦσαι αὐτὸν, ἐὰν διηγῇ τι ἐξ ὧν εἶδε, καὶ ἐπὶ τέλος διώκει αὐτὸν ἔξω. Ὁ κηπουρὸς ὅμως ὠμίλησεν . . .»

Ἡ ἱστορία αὕτη Γρηγορίου τοῦ δεκάτου ἔκτου δὲν εἶνε ἡ οἰκτροτέρα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς παπῶσνης. Πολυάριθμοι προκατόχοι του εὗρον τὸν θάνατον δια φρικώδους τρόπου, τὸ δὲ δράμα, ὅπερ οἱ Πάπαι βλέπουσι περὶ ἑαυτοὺς θνήσκοντες, εἶνε τοσοῦτον θλιβερόν, ὥστε σχεδὸν ἐξαγνίζει αὐτοὺς ἀπὸ τῶν προτέρων ἀμαρτημάτων. Ἀλλὰ τὸ δράμα τοῦτο ἐνίοτε σὺν τῷ τραγικῷ καθίσταται καὶ ἀποτρόπαιον διὰ τῆς διαγωγῆς τοῦ θνήσκοντος.

Τοιαύτην δ' ἐντύπωσιν ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ θανάτου παρέχουσιν ἰδίως οἱ σιμωνιακοὶ Πάπαι, οἵτινες θεωροῦσιν ὡς ἅγιον τὸ ξανθὸν τοῦ χρυσοῦ χροῖμα. Δὲν εἶνε δὲ ὄντως ἄξιον ἀγανακτήσεως τὸ νὰ ἀκούῃ τις τὸν Πάπαν Ἰννοκέντιον τὸν τέταρτον, θνήσκοντα ἐν ἔτει 1254, καὶ ἀναφω-

νοῦντα εἰς τοὺς κλιόντας ἀνεψίους του: «Quid plangitis, miseri? Nonne vos omnes divites relinquo?» («Τί δδύρεσθε, ἄθλιοι; δὲν σὰς ἀφίνω ὅλους πλουσίους;»).

Ἀλλ' ἀγωνιώδεις στιγμὰς κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου εἶχεν ὁ Πάπας, μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ὁποῖου εἶνε συνδεδεμένον διὰ παντός τὸ τέλος τοῦ ἐνδόξου οἴκου τῶν Χοχενστάουερν. Τὸ μεγαλύτερον τῶν συμβάντων κατὰ τὴν βίον τοῦ Πάπα τούτου ἦτο ὁ φόβος τοῦ Κορναδίνου, καίτοι δὲ οἱ περὶ αὐτὸν κατέβαλον πολὺν κόπον, δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀπαλλάξωσιν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἀναμνήσεως τοῦ συμβάντος τούτου κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου. Οὕτω δὲ Κλήμης ὁ τέταρτος ἀπέθανεν προφῶρων τὸ ὄνομα τοῦ Κορναδίνου. «Ἡ τετραγυμένη μορφή τοῦ ἀθώου ἀνεψιοῦ Φρειδερίκου τοῦ δευτέρου ἐπὶ τοῦ ἱερῶματος ἐν Νεαπόλει, γράφει ὁ Γρηγόριος ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ῥώμης, «ὅταν ἀνέβαινε τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ προσευχόμενος ἔκαμπε γόνυ ὅπως δεχθῇ τὸ θανατηφόρον κτύπημα, ἴστατο ὀρθὸν ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ θνήσκοντος Πάπα». Κατηρᾶτο μεγαλοφώνως καὶ μετὰ πάθους διὰ τὸ ἀδίκως χυθὲν αἷμα, καὶ ἐθρήνη διότι μετ' ὀλίγον δὲν ἦ-θελε δυνήθῃ νὰ δικαιολογηθῇ καὶ πρὸ τοῦ αἰωνίου κριτοῦ. Ἡ ὀπτασία τοῦ τελευταίου Χοχενστάουερν διήγειρεν εἰς αὐτὸν πυρετώδη φρίκην. Δὲν ἐσυλλογίζετο τὸν θάνατον, ἀλλὰ τὸ οἰκτιστὸν θύμα τῆς πολιτικῆς αὐτοῦ ἐν Νεαπόλει. Ἡ θάλασσαν νὰ τὸν καθυσυχάσωσιν, εἰπόντες ὅτι δὲν ἐφρόνουν αὐτὸς τὸν Κορναδίνον ἀλλὰ ὁ Κάρολος ὁ Ἀνδεγαυικός. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν τὸν καθυστάχασε. «Μοὶ λέγετε ὅτι εἰμὶ ἀθώος; τοῦ ἀμαρτημάτων», εἶπεν στένων, «ἀλλὰ με καταδικάζει ἡ συνειδήσις». Καὶ πάλιν ἤρξατο νὰ μέμφεται ἑαυτοῦ συνεχῶς καὶ μετὰ πάθους διὰ τὸ ἀνοσιούργημα οὗτινος ἦτο αἷτις καὶ διὰ τὸ ὅποιον ἡ σθάνετο βαθεῖαν μεταμέλειαν.

Βονιράτιος ὁ ὀγδόος, ὁ πανίσχυρος οὗτος Πάπας τοῦ μέσου αἰῶνος, ἀπέθανεν αὐτόχειρ. Τὸ τέλος δὲ τοῦτο εἶχε προσέπει ὁ προκατόχος αὐτοῦ Καίσαρ-ἑπίσκοπος ὁ πέμπτος, ὁ πρῶτος, ὡς γινώσκον, ἀνώτατος ποιμήν, ὅστις ἐκούσιως ἀπέθνηκε τὴν τιμὴν: «Intrabit ut vulpes, regnabit ut leo, morietur ut canis» — «Ὅς εἰσέλθῃ ὡς ἀλώ-πηξ θὰ βασιλεύσῃ ὡς λέων, θὰ ἀποθῇ ὡς κύων», ἐφώνησεν ὁ ἐρημίτης ἐνδεδυμένος τὴν παπικὴν ἐνδυμασίαν, καὶ ἡ προφητεία αὐτοῦ ἐξετελέσθη ὡς πρὸς τὸ εἶδος τοῦ θανάτου τοῦ Βονιράτιου. Κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας ὁ Βονιράτιος κατελήφθη ὑπὸ μανίας καὶ παροξυσμῶν ἐπιληψίας, ἡμέραν δὲ τινα εὗρον αὐτὸν ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Anagni νεκρὸν, ἔχοντα τὴν κεφαλὴν συντε-θλασμένην, διότι ἐν τινι παροξυσμῷ ἐπιληψίας ἐπληξῆς τὴν κεφαλὴν τόσῳ βιαιῶς ἐπὶ τοῦ τοίχου, ὥστε αὕτη συνθλασθεῖσα παρεμορφώθη. Ἀλλ' ὁ Βονιράτιος εἶχε φροντίσει πρὸ τοῦ θανάτου ὅπως

καὶ ὁ ἀντίπαλος αὐτοῦ μὴ ἐπιζήσῃ· οὕτω δὲ εὗρον τὸν παρητημένον Καίλασττον δολοφονημένον ἐν τῷ κελίῳ του. Μέγας ἦλος εὐρέθη ἐμπεπηγμένος ἐντὸς τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, ἥ δὲ φήμη ἐκήρυττε τὸν Βονιφάτιον ὡς τὸν διατάξαντα τὸν φόνον.

Δὲν ἀπέθανε δὲ μόνον ὁ Καίλασττος διὰ βιαιότητος ὑπὸ χειρὸς δολοφόνου. Ἡ ἱστορία διηγείται ἡμῖν πληθὺν φόνων γενομένων ὑπὸ Παπῶν, τὸ δὲ σύνθημα ἦν ὁ εἰς Πάπας νὰ φονεύῃ τὴν ἔτερον αἵτε διὰ συνεργῶν αἵτε ἰδίᾳ χειρὶ. Βενέδικτος ὁ ἔνατος ἐνεχρίσθη εἰς Κλήμεντα τὸν δευτέρου, τῇ 9 Ὀκτωβρίου 1047, τὴν κύλιαν τοῦ δηλητηρίου. Αὐτὸς δὲ οὗτος ὁ Βενέδικτος, ὅστις ὡς παῖς ἐκοσμήθη διὰ τῆς τιμῆς, καὶ πρὸς τὸν κατὰ τὴν κακοήθειαν καὶ τὴν ταπεινότητα τοῦ φρονήματος ἐξισώθη μόνον Ἀλέξανδρος ὁ Βοργίας, ἀπέθανεν ἐπίσης διὰ βιαιότητος ὁ θάνατος, καθόσον τὸν ἐπνίξαν ἐπὶ τῆς κλίνης. «Μωρότερος τοῦ Καίλασττου, ἀκαρτωλότερος τοῦ Ἡλιογαθάου», οὕτω χαρακτηρίζεται Βενέδικτος ὁ ἔνατος ὑπὸ ἐξέχοντος Γερμανοῦ ἱστορικοῦ· ἀλλ' ἡ εἰκὼν αὐτῆς φαίνεται κολακευτικὴ παρὰ βλαβερὰ πρὸς τὴν γραφείαν ὑπὸ τῶν συγχρόνων. Συγγραφεὺς τις ἀναφέρει τὸν ἀποπνεύμενον τοῦ Βενέδικτου προσθέτει: *Pridie oportebat* (ἔπρεπε νὰ γείνη πρότερον).

Ἐάν δὲ καὶ Ἀλέξανδρος ὁ ἕκτος ἐκ τοῦ οἴκου Βοργία ἀπέθανε δολοφονηθεὶς, δὲν εἶνε ἱστορικῶς ἀποδεδειγμένον. Εἶνε ὅμως γενικῶς διαδομένη ἡ ἰδέα ὅτι ὁ μικρότερος οὗτος τῶν Παπῶν ἀπέθανε δηλητηρηθείς. Πιστεύουσι δὲ ὅτι ἀπέθανεν οὕτω, διότι, ὅπως ὁρίσθη ὁ Γρηγόριος παρατηρεῖ, δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀποθάνῃ φυσικὸν θάνατον τέρας τοιοῦτον, ὅποιος ὁ Ἀλέξανδρος Βοργίας.

Εἶνε δὲ βέβαιον ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἀπέθανε φρικτὸν θάνατον. Ἐγκαταλειμμένος ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὸν ἢ κακομεταχειριζόμενος, ἐπάλαυν ἐπὶ πολὺ μετὰ τοῦ θανάτου. Ἡ νόσος τὸσφ εἶχε παραμορφώσει τοὺς χαρακτῆράς του, ὥστε εἶχε καταντήσῃ ἀγνώριστος, φρικτὴ δὲ καὶ ἀηδία κατελάμβανε τοὺς θεωροῦντας αὐτὸν τεθνεῶτα, ἐνθ' ὧν κατηριθμεῖτο μετὰ τῶν ὠραιοτέρων ἀνθρώπων. Ἀναφέρεται δὲ ὑπὸ τῆς ἱστορίας ὅτι τινὲς ἐπνύσαν καὶ ἐπὶ τοῦ νεκροῦ του.

Φρικτὸν τέλος ἔλαβεν ἐπίσης καὶ ὁ προκατόχος τοῦ Ἀλέξανδρου Βοργία Ἰννοκέντιος ὁ ὀγδοὺς (ἀποθ. 1492), καθόσον ἀπέθανε κατὰ γράμμα ἐξ αἰτίας. Ἐπειδὴ ὁ στόμαχος αὐτοῦ ἠδυνάτει νὰ πέψῃ οἰανδήποτε τροφήν, ἔλεγεν ἄσιτος ἐπὶ ἐβδομάδας ὅλας. Ἐξ ἑνὸς ἐκ γάλακτος, ἀλλὰ καὶ τοῦτο δὲν ἠδύνατο νὰ πέψῃ ἐπὶ μακρὸν χρόνον. Τότε οἱ ἱατροὶ διέταξαν αὐτὸν νὰ πίνῃ γάλα γυναικῶν, τὸ δὲ χρονικὸν ἀναφώνει ἐπὶ τούτῳ· «Ὁ Πάπας ἐπὶ τῶν μαστῶν τροφῶν!» Ἀλλὰ καὶ τὸ φάρμακον τοῦτο ἀπέτυχε, ἡ δὲ αὐτοῦ Ἀγίας ἐγένετο βαθυμῆδὸν ἰσχυρότερη. Μετὰ

τῆς ἐλαττώσεως ὅμως τῶν σωματοειδῶν δυνάμεων ἠδύνατο ὁ ἕως πρὸς τὴν ζώην· δὲν ἤθελε ποσὼς ν' ἀποθάνῃ, διὸ παρήγγειλεν εἰς τινα τῶν ἱατρῶν του, Ἐβραῖον, νὰ τὸν σώσῃ διὰ παντὸς μέσου. Ὁ ἱατρός ὡς τελευταῖον μέσον ἀπεράσισε νὰ δοκιμάσῃ τὴν μετὰγγισιν τοῦ αἵματος, εἰς ἣν κατ' ἀρχὰς ἠναντιοῦτο ὁ Πάπας· ἀλλ' ἐπὶ τέλους συγκατετέθη. Τρεῖς δεκαετίες παῖδες προωρίστησαν νὰ ἐπαναφέρωσιν εἰς τὴν νεότητά διὰ τοῦ αἵματος τῶν ἀπέναντι ἀνθρώπων ποιμενάρχην. Εἰς εἰαστὸν ἐξ αὐτῶν ἐδόθη ἀρκούσα ἀμοιβή, ἀλλὰ καὶ οἱ τρεῖς παῖδες ἀπέθανον ὁ ἕκτος τοῦ πειράματος.

Καὶ οἱ καλούμενοι δὲ φίλοι τῆς ἀνθρωπότητος Πάπαι, ὧν αἱ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ὑπηρεσίαι εἰσὶν ἀδικηφιλονεῖκατοι, παρέχουσιν ἰδιάζον θέματα ἐπὶ τῆς ἐπιθανάτου κλίνης. Καὶ θνήσκοντες ἦσαν κομπορρήμονες καὶ ἐπιτετηδευμένοι, ὅπως καὶ ζῶντες. Ὑποδεδυμένοι τοὺς κοθόρονους, οὓς ἐξέθαψαν ἐκ τῆς ἀρχαιότητος, ἐζήτουν μετ' αὐτῶν νὰ εἰσέλθωσι καὶ εἰς τὴν ἄλλην ζώην, διὸ καὶ θνήσκοντες ἐξεφώνουν λόγους εἰς τὸ συνέδριον τῶν καρδινάλιων τῶν. Οὕτω διηγείται ὁ βιογράφος Νικολάου τοῦ Πέμπτου Μανέτης, ὅτι ὁ Πάπας ἐπὶ τῆς κλίνης, ἐφ' ἧς ἐλιποψύχει, ἐξεφώνησε κομπώδη ὁμιλίαν πρὸς τοὺς Καρδινάλιους, ἐν ᾗ ἐξύψου τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ μετὰ πολλῆς κομπορρημοσύνης. Ὁμίλησε δὲ ἐφ' ἱκανὴν ὥραν, μέχρ' οὗ κατὰ πόνος ὅλως καὶ ἀπνικητικῶς ἐτελείωσεν διὰ τῶν λέξεων τούτων· «Ὀλίγα κακὰ, πολλὰ δὲ καλὰ ἔπραξα εἰς τὸν βίον μου».

Καὶ Εὐγένιος δὲ ὁ τέταρτος ἐξεφώνησεν ὁμιλίαν μακρὰν πρὸ τοῦ θανάτου, ἀλλ' οὐσιωδῶς ἄλλου χαρακτηρῆς. Ἐνόησε τὴν σημασίαν τοῦ θανάτου καὶ εἶπε μετὰ δυσθυμίας· «Καλλίτερον ἦθελον εἶναι διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς μου ἀντὶ νὰ γείνω Πάπας νὰ ἔμενα μοναχὸς ἐν τῷ μοναστηρίῳ».

Ἀλλ' εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Παπῶν εἰσέρχονται καὶ τινες καθολικοὶ ἐκάρχαι, δι' ὧν ἡ σκηνογραφία μεταβάλλεται ἐπὶ τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ ἔξοχον, ἀνάλογος πρὸς τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου, ἡ δὲ σπανιότης τῶν τοιούτων Παπῶν καθιστᾷ αὐτοὺς ἔτι μᾶλλον ἐξοχωτέρους καὶ συμπληρωτικώτερους. Ἀληθῶς μεγάλοι ἄνδρες δὲν ἀπαρνοῦνται ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτῶν στιγμῇ τὴν σημασίαν, ἣν εἶχον καὶ πρότερον ζῶντες, ἡ δὲ ἱστορία τοῦ τέλους αὐτῶν ἀναμνηστικὴ ἡμῖν τὸ τέλος λαμπροῦ τινος ἔπους.

Τάφοι τινὲς παπικοὶ προέχουσιν σοδοκοὶ καὶ ἐπιβάλλοντες, μνημεῖα ἐκείνων οὓς ὑποκρύπτουσι. Εἶνε ὅμως παρατηρήσεως ἄξιον ὅτι τὰ μνημεῖα, καὶ ἐπομένως καὶ αἱ τελευταῖαι κλίναι τῶν Παπῶν, οἵτινες ἐγένοντο ἔξοχοι, ἰδρύθησαν μακρὰν τῆς Ῥώμης. Ἡ αἰωνία πόλις διέφθειρε τοὺς Πάπας, ὅπως καὶ αὐτὴ ἡ ἰδία ἦτο διεφθαρμένη. Πάντοτε ἦτο λίαν χαμαιπετής καὶ γήινος ἡ θλι-

βερά ἰδέα τοῦ νὰ καταλίπῃ τις τὸ Βατικανὸν μετὰ τῆς μεγαλοπρεπείας αὐτοῦ καὶ τῶν θησαυρῶν του, καὶ δὲν ἄφινε νὰ ἐκδηλωθῇ τὸ ἔξοχον ἐν τῷ θανάτῳ ἀνεξάρτητον καὶ ἀνεπίδραστον.

Ἡ μεγαλοπρεπὴς ἐπιθανάτιος κλίνη ἦν γνωρίζει ἡ Ῥωμαϊκὴ ἱστορία ἥτο ἐν ἐλασινῶ τινι δωματίῳ ἐν Σαλέρνῳ· ἐπ' αὐτῆς ἔκειτο ὁ κραταιότατος Πάπας Γρηγόριος ὁ ἑβδόμος, εἰς τῶν μεγαλειτέρων ἀνδρῶν ὅλων τῶν χρόνων, ἀντιμετωπίζων ἐν ἀξιοπρεπείᾳ γαλήνῃ πρὸς τὸν θάνατον, ὃν δὲν ἠδύνατο αὐτὸς ὁ πανίσχυρος νὰ διαφύγῃ. Ὀλίγοι τινὲς μόνον εἶχον μείνει αὐτῷ πιστοὶ ἐν τῇ ἐξορίᾳ, αὐτὸς δὲ ὁ ἰδὼν τὸν αὐτοκράτορα μετανοοῦντα, καὶ πρὸ τοῦ ὁποῦ τοῦ διαλάμπον φῶς τοῦ στέμματος τοῦ ἀγίου γερμανικοῦ κράτους εἶχε καταπέσει μεταβληθὲν εἰς θολερὸν τι μετέωρον, διήγαγε τὰς τελευταίας αὐτοῦ στιγμὰς μονάζων σχεδὸν ἐν τινι ἐλασινῇ καλύβῃ. Δὲν κατεβλήθη ὅμως οὕτε ἐκάρφθη ποσὼς ὑπὸ τῆς δυστυχίας. Διετήρησε τὴν ἀξιοπρέπειαν αὐτοῦ, τὴν ἀταραξίαν καὶ ἀνυπόκριτον ἀρεσίαν, καὶ ἀπεχαιρέτισεν ὡς Πάπας τὸν κόσμον, ὃν ἐκάλυψε διὰ τῶν ἰχνῶν τοῦ δραστηρίου αὐτοῦ βίου ἐπὶ ἐκατονταετηρίδας ὅλας. «*Dilexi justitiam et odi iniquitatem, propterea morior in exilio*», «ἡγάπησα δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησα ἀδικίαν· διὸ καὶ θνήσκω ἐν ἐξορίᾳ». Αὐταὶ ἦσαν αἱ τελευταῖαι λέξεις, τὰς ὁποίας ὁ θνήσκων Πάπας ἐψέλλισεν τῇ 25 Μαΐου 1085 ἐν τῇ ἀγωνίᾳ τοῦ θανάτου.

Ἀλλὰ καὶ ὀλιγώτερον τοῦ Γρηγορίου ἐπίσημοι Πάπαι ἐγίνωσκον νὰ διακτερώσῃ θνήσκοντες τὴν ἀξιοπρέπειαν αὐτῶν, ἐνίοτε μάλιστα παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ τάφου ἐπεδείκνυντο ἀξιοπρέπειαν, ἧς ἔστεροῦντο ἐν τῇ ζωῇ. Ἀξιόλογον δὲ τούτου παράδειγμα παρέχει ἡμῖν ὁ Πάπας Οὐρβανὸς ὁ πέμπτος, ὅστις ἐν ἔτει 1370 κατήχησεν εἰς τὰ εὐρεὰ ἀνάκτορα ἐν Ἀβινιῶν. Οὗτος δὲν ἐδέχθη ποσὼς κατὰ τὸ διάστημα τῆς νόσου του νὰ μείνωσι τὰ ἀποστολικά ἀνάκτορα κεκλεισμένα πρὸς τὸ πλῆθος, ὅπως ἦτο τὸ ἔθος, διὸ διέταξε ν' ἀνοίξωσιν ὅλας τὰς πύλας καὶ νὰ ἐπιτρέψωσι τὴν εἴσοδον εἰς τὸν λαὸν μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ δωματοῦ ἐνθα ἀπέθνησκε. Ἦθελε ν' ἀγωνισθῇ τὸν ἀγῶνα τοῦ θανάτου ὑπὸ τὰ ὄμματα τοῦ πλῆθους, «ὅπως ἴδῃ ὁ κόσμος πόσον ἐκμηδενίζονται τὰ μεγαλεῖα τοῦ κόσμου». Ὁ πόθος τοῦ Πάπα ἐξελήφθη. Ὁλὴ ἡ Ἀβινιὼν ἦτο μάρτυς τῶν τελευταίων του στιγμῶν, καὶ ὁ λαὸς ἐνόησε καλλίτερον διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἢ διὰ τῆς συμβολικῆς ἀναφλέξεως σωροῦ μικροῦ ἀχρύων κατὰ τὴν στέψιν τοῦ Πάπα, ὅτι «οὕτω παρέρχεται ἡ δόξα τοῦ κόσμου», «*Sic transit gloria mundi*».

[Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ].

*M.

Οὐδὲν τοσοῦτον διαστρέφει τὸ ἦθος τὸ ἀφελές, ὅσον ἡ πρὸς ἐπίδειξιν ἀφελείας προσπάθεια.

Η ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΚΥΝΩΝ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ

Καθ' ἐκάστην κυριακὴν γίνεται ἀγορὰ κυνῶν ἐν Παρίσις κατὰ τὸ βουλευτήριον τοῦ Νοσοκομείου, ἐν τῇ νῆα τῶν ἱππῶν ἀγορᾶ. Ἐν παρισινῇ τινι ἐφημερίδι ἀναγινώσκουμεν τὰς ἐξῆς περιεργολάτας περὶ αὐτῆς λεπτομερείας:

Οἱ πρὸς πώλησιν ἀγόμενοι κύνες κρατοῦνται διὰ δερματίνου ἱμάντος ἢ σχοινίου, ὁλακτοῦσι δὲ θρηνηδῶς μεταλλάσσοντες δεσπότην. Πολλοὶ τῶν κυνῶν τούτων πωλοῦνται ὑπὸ εἰδικῶν ἐξ ἐπαγγέλματος κυνοπωλῶν, ἄλλοι ὑπ' ἀγυιοπαίδων, οἵτινες τοὺς σουργόλους ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους τῶν μεγάλων ὀδῶν, καὶ ἄλλοι ὑπὸ δυστυχῶν γραιῶν, αἵτινες θρηνοῦσαι καὶ κοπτόμεναι ἀποχωρίζονται τῶν ἀγαπητῶν τοῦ γήρατός των συντρόφων.

Πολλῶν ἐκ τῶν κυνῶν τούτων ἡ ἀποκλειστικὴ ἀξία συνίσταται εἰς τὸ συλλαμβάνειν ποντικούς.

Εἰς τὸν νοῦν τινων εἰσῆλθε νὰ τοὺς ἐκπαιδεύσωσι, καὶ καθ' ἐκάστην κυριακὴν ἔρχονται εἰς τὴν ἀγορὰν ἄγοντες τοὺς μαθητάς των, οὓς ἀντὶ ὑψηλῆς μόνον τιμῆς συγκατατίθενται νὰ πωλήσωσιν. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ ἀπάτη εἰσεχώρησε καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον τοῦτο, καὶ ὅτι κύνες ἀγορασθέντες ὡς ἰχθυεῖς εὐρέθησαν ὅτι ἦσαν δειλοὶ καὶ δεινοὶ χονδρόσκυλοι, ἀνίκανοι πρὸς θήραν τῶν ἐν πανουργίᾳ διαβιούντων ποντικῶν.

Τί ἔπρεπε λοιπὸν νὰ γείνη; Ἀπεφασίσθη νὰ δοκιμαζώσιν ἐπὶ τόπου. Ὁ κρατὼν τὸ παρακείμενον οἶνοπωλεῖον, ἐν ᾧ δροσίζονται συχνὰ ὁ πώλητης, ὁ ἀγοραστής, ἐνίοτε δὲ καὶ ὁ πωλόμενος, περιέρραζε μικρὸν μέρος, ἐντὸς τοῦ ὁποῦ δοκιμαζόνται οἱ ἐπὶ δειλίᾳ ἢ ἀνικανότητι ὑποποτι κύνες. Ἡ εὐρεσις ποντικῶν δὲν ἦτο δυσχερής. Παρουσιάσθη τις, ὅστις ἀνέλαβε νὰ προμηθεύσῃ ὅσους ἤθελον. Εἶνε τὸ ἐπαγγέλμα του αὐτὸ, εἶνε μυσθίας, τὰς δὲ νύκτας δικτερεῖ τὰς ἀμάρους φέρων μεθ' ἑαυτοῦ κιβώτιον, εἶδος μυάρας, ἐν ᾗ ὡς διὰ μαγείας εἰσπορεύει καὶ ἀλίσκονται οἱ ἀτιμωσιμώτεροι τῶν ποντικῶν. Ὑπάρχουσι μαγγανεύται πτηνῶν, ἀρουραίων μυῶν, ἀγοριμῶν, οὗτος εἶνε μαγγανευτὴς ποντικῶν. Ἄν ἦτον Ἰνδός, θὰ ἐμαγγάνευεν ὄφεις.

Ἐν γωνίᾳ τινὶ τοῦ τετραγώνου ξυλίου περιφράγματος, ὅπερ περιφράζει τὸ στάδιον, ὑπάρχει μικρὸν ἀνοιγμα, δι' οὗ εἶνε δυνατόν νὰ εἰσέλθωσιν ὁ κύων, ὁ πωλητὴς του καὶ ὁ μυσθίας. Οὗτος εἰσέρχεται πάντοτε μετὰ τοῦ κιβωτίου του· πιέζει ἐλατήριόν τι, καὶ ἀνοίγεται ὀπή, δι' ἧς δύναται νὰ χωρήσῃ ὁ ποντικός. Ἀλλὰ δὲν ἐξέρχεται ἀμέσως. Προβάλλει μετὰ συστολῆς τοὺς πόδας καὶ τὸ ῥύγχος του, καμνύων τοὺς ὀφθαλμούς, διστάζει καὶ ἀποπειράται νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ κιβώτιον· ἀλλ' ὁ μυσθίας τὸν ὀδεῖ πρὸς τὰ ἔξω, καὶ τότε ἐννοῶν πλέον ὅτι εἶνε ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ κατέλθῃ εἰς τὸ πεδῖον, συγκαταναύει νὰ ἐξέλθῃ καὶ ἐξορμᾷ εὐθὺς πρὸς τὰ πρόσω.

Τότε ὄργη καὶ ὁ κύων· ἂν ἡ ἡσυχία περὶ τὴν θύραν ταύτην, ἐν ἀκαρεὶ καταβάλλει τὸν ἀντίπαλον αὐτοῦ δι' ἑνὸς δῆγματος, καὶ ἐκτείνει αὐτὸν νεκρὸν. Μὴ ὑπολάβῃ δὲ τις ὅτι εἶνε ἄμεινον κινδύνου τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἀσκήσεως.

Ὁ ποντικὸς δὲν εἶνε ζῶον ἀνεχόμενον νὰ θανατωθῇ ἄνευ ἀντιστάσεως, ἰδίᾳ δὲ μάλιστα ὅταν ἀριθμῇ ἐπὶ τινὼν ζώων. Οἱ μικροὶ αὐτοῦ ὀδόντες εἰσὶν ὀξεῖς, καὶ ἐμβυθίζονται πολλάκις σκληρότατα εἰς τὴν βύγχος τοῦ κυνὸς, ὁσάκις οὗτος κακῶς ἐκλέγῃ τῆς ἐπιθέσεως τὴν στιγμήν, ἢ κακῶς ὑπολογίζῃ τοῦ δῆγματος τοῦ τὴν δύναμιν.

Εἶνε κομικὸν τότε νὰ βλέπῃς τὸν ποντικὸν κορυμμένον ἀπὸ τοῦ βύγχους τοῦ κυνὸς καὶ ταλαντευόμενον μέχρις οὗ παραζαλισθῇ ἀναγκασθῇ ν' ἀποσπᾷ τοὺς ὀδόντας του.

Ὅταν ὁ κύων εἶνε ἄπειρος ἐτι, τότε ὡς ἀνταγωνιστὴς αὐτοῦ προσάγεται μικρὸς καὶ ἀθῶος ποντικὸς, μὴ ἐκτραχυνθεὶς ἐτι ἐν τῇ πονηρίᾳ. Τότε συνάπτεται ἀγὼν μετὰ τῶν δύο ζώων, οὐδεμίαν ἀφορμὴν παραπόνου ἐχόντων κατ' ἀλλήλων. Ὁ νεκρὸς κύων εἶνε ὅλος χαρᾶς. Ὁ ποντικὸς εἶνε σεμνὸς ὡς νεῖνις. Μόνον μὲ δαήλικας τοῦ ποντικὸς διεπληκτίσθη ἄχρι τοῦδε.

Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ οἱ ἀντίπαλοι θερμαίνονται. Ὁδόντες τῆς εἰσέρχεται εἰς μέρος πολὺ εὐκρίστητον. Ἐγένετο παρεννόησις βεβαίως, ἀλλ' ἀνεφλέχθη τῆς σαρκοφαγίας τὸ ὄρμηφυτον· ἡ δαμὴ τοῦ αἵματος διεχύθη ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ· ἐξεγείρεται τότε ἡ φυσικὴ θηριωδία τῶν ζώων τούτων, καὶ ἡ πάλη καθίσταται φλογερὰ, ἀγρία, αἱμοχαρὴς, ἀμείλικτος. Ὁ κύων νυγεί τὸ βύγχος καὶ τὴν φιλοτιμίαν ἀναμνησθεῖται τῶν προγόνων του· ὁ ποντικὸς, ἀφ' οὗ μάτην διατρέχει ὅλας τὰς γωνίας τοῦ περιβάλλοντος, ἐν ᾧ εἶνε ἐγκεκλεισμένος, σκέπτεται, οὐχὶ ἄνευ μελαγχολίας, ὅτι δὲν τῷ ὑπολείπεται πλέον εἰμὴ νίκη ἢ θάνατος. Καὶ εἶνε θέαμα περιεργότατον, εἰ μὴ εὐχάριστον, νὰ βλέπῃ τις τοὺς δύο τούτους ἀνταγωνιστάς, φοβερομένους μὲν ἀλλήλους, ἀλλ' ἡρωϊκῶς μαχομένους. Ὁ κύων θριαμβεῖ ἐπὶ τέλους, καὶ ὁ μυοθήρας ἀποφαιίνεται ὅτι εἶνε καλὸ λαγωνικὸν, ἐν ᾧ δ' ἀποτελεῖ οὐκ τὸν τραυματικὸν ποντικὸν, ὑποψαλίζει, ὀλίγον στωϊκῶς εἶν' ἀληθές, τὸν ἐπικήδειον αὐτοῦ.

* Κ.

Η ΩΡΟΛΟΓΟΠΟΙΑ ΕΝ ΕΛΒΕΤΙΑΙ

Ὁ Ἡμερησίος Τηλέγραφος τῆς Μεμβούρνης ἐδημοσίευσεν ἀρτίως ἐκτενὲς περὶ τῆς ἐν τῇ αὐστριακῇ ταύτῃ πόλει γενομένης Ἑλβετικῆς ἐκθέσεως ἄρθρον, ἐξ οὗ ἐρριζόμεθα λίαν ἐνδιαφερούσας πληροφορίας περὶ τῆς παρελθούσης καὶ τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως τῆς ὠρολογιοποιίας ἐν Ἑλβετίᾳ.

Κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλβετῶν ὠρολογιοποιῶν κατασκευάζον τὸ ὠρολόγιον δολιχόληρον, τουτέστι τὴν τε κινήτηριον μηχανὴν καὶ

τὴν πυξίδα. Ἀπασα δὲ ἡ ἐργασία ἐξετελεῖτο διὰ χειρὸς καὶ δι' ἀπλουστάτου ὀργάνου. Διὰ τοῦ συστήματος τούτου οἱ τεχνῖται ἀπέβανον μὲν πολλὰς ἐπιτηδεύματα, ὀλίγα ὅμως κατασκευάζον ὠρολόγια.

Κατὰ τὸν 18ον καὶ 19ον αἰῶνα ἡ διαίρεσις τῆς ἐργασίας ἀνεπτύχθη ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον. Σήμερον δὲ ὑπάρχουσι πλεῖστα καὶ τελειότατα μέθοδοι πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἐν τῇ ἐκτελέσει ταχύτητος καὶ ἀκριβείας. Εἰς τὴν Ἑλβετίαν ἀνήκει βεβαίως ἡ τιμὴ τῆς χρήσεως τῆς πρώτης τῶν μηχανῶν πρὸς κατασκευὴν ὠρολογίων.

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἡ ὠρολογιοποιητικὴ βιομηχανία τῆς Ἑλβετίας συγκεντρύεται σχεδὸν ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς γαλλικὰς ἐπαρχίας (Cantons) Γενεύης, Νευσάτ-ἔλ, Βῶδ καὶ τοῦ Ἰούρκ.

Τὸ Νευσάτ-ἔλ παράγει ἐτησίως ἐν ἑκατομυρίον ὠρολογίων περίπου, ἀξίας 50 ἑκατομυρίων φρ. Ἐν δὲ τῷ Ἰούρκ ἐργάζονται τρισχίλιοι μὲν ἐργάται εἰς τὴν κατασκευὴν ὠρολογίων καὶ κιβωτίων μουσικῆς, πεντακισχίλιοι δὲ ἕτεροι ἐν τοῖς λοιποῖς διαμερίσμασι τοῦ Βῶδ, ἥτοι Λωζάνη, Ὀρβη, Ὑβερόν, Γεράντσον κτλ. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Βέρνης ὑπολογίζονται εἰς 13000 οἱ ἐργάται ἐν τῇ ὠρολογιοποιίᾳ, κατασκευάζονται δὲ κατ' ἑτος ὠρολόγια ἀξίας 30,000,000 φράγκων. Ὑπάρχουσι πρὸς τούτοις μεγάλα ἐργοστάσια ἐν Σαίντ-Ἰμιέ, Πιέννη, Βάλλ-δὲ-Μουτιέ, Βαβάνη καὶ Λύση, ἐνθα κατασκευάζονται μηχαναὶ ὠρολογίων. Εἰς τὰ πλεῖστα ἐξ αὐτῶν τῶν καταστημάτων ὑπάρχουσι μηχαναὶ κατασκευάζουσαι ὠρολόγια ἔχοντα ὁμοίαν διαστάσεις. Ὡσαύτως ἡ Πιέννη ἔχει εἰδικὰ ἐργοστάσια πρὸς κατασκευὴν πυξίδων, κοσμημάτων καὶ ἐλατηρίων. Ἐν τῷ διαμερίσματι τοῦτ' ἀπαρτίζουσιν ὠρολόγια χρυσεῖα, ἀργυρεῖα καὶ μεταλλικὰ εἰς λίαν εὐθηνὰς τιμὰς.

Ἡ ἐν Μεμβούρνη Ἑλβετικὴ ἐκθεσις ἦτο ἀσυγκρίτως ἡ πληρεστερὰ τῶν ἐκεῖ γενομένων. Ἰδίᾳ μνημονεύονται τὰ μέγιστα καὶ μικρότατα τῶν ἐκτεθέντων ὠρολογίων. Τὸ μικρότατον φαίνεται καταδεικνύον μέχρι ποίως λεπτότητος ἐργασίας δύναται νὰ φθάσῃ ἡ Ἑλβετικὴ ὠρολογιοποιία. Τὸ ὠρολόγιον τοῦτο ἐξετιμήθη εἰς τιμὴν ὀλίγον ὑπερβολικὴν, ἥτοι ἑκατὸν γυνιέας (φρ. 10,000). Ἀπαντᾷ τὰ ἀπαρτίζοντα αὐτὸ τεμάχια εἰς κατασκευασμένα διὰ τῆς χειρὸς. Ἀλλὰ ὠρολόγια, ἔχοντα διπλάσιον μέγεθος, προσαρμόζονται ἐπὶ δακτυλίων, πορπῶν θαυμασίως κεκοσμημένων καὶ πεποικιλμένων διὰ σχεδίων σπανίας ὠραιότητος. Ἐκ τῶν τελευταίων τούτων ἐπωλήθησαν ἱκανά. Ὑπάρχουσιν ὠρολόγια σημαίνοντα κατὰ βούλησιν τὰς ὥρας, τὰ τέταρτα, τὰ λεπτά, ἕτερα δεικνύοντα τὰ βήματα τῶν πεζῶν καὶ ἱππέων, καὶ ἄλλα μετὰ ἡμερολογίων, χρονομέτρων προχείρων καὶ ἀστρονομικῶν. Αἱ τιμαὶ αὐτῶν ποικίλλουσιν ἀπὸ 20 μέχρι 3,200 φράγκων.

Α...

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΕΝ ΕΛΒΕΤΙΑΙ ΑΛΕΞΙΒΡΟΧΙΟΝ

Τὸ πρῶτον ἐν Ἑλβετίᾳ ἀλεξιβρόχιον ἐφάνη ἐν Ἐριζῶ, κομπολόγι τῆς Ἀππενζέλης, ἐστᾶλη δ' ἐκ Παρισίων εἰς ἑμπορὸν τινα, Τάννερ καλούμενον, ὑφ' ἑνὸς τῶν φίλων καὶ ἀνταποκριτῶν του. Ἦτο πελώριον μηχανήμα δι' εὐρείας περιβεβλημένον λωρίδος, κινήσαν τὴν γενικὴν ἐκπληξιν τῶν ἀπλοϊκῶν κατοίκων, διότι οὐδὲν παρόμοιον εἶχον τέως ἴδει, τὸ ἐπωνόμασαν δὲ στέγη· κατὰ τῆς βροχίας.

Ὁ κτήτωρ τοῦ πολυτίμου τούτου ἀλεξιβρόχιου ἠθέλησε νὰ φανῇ πολὺ ἀβρόφρων πρὸς τοὺς ἰσχυροὺς τῆς Ἐριζῶ. Οὕτω λοιπὸν τὴν κυριακὴν, ὁσάκις ὁ καιρὸς ἦτο βροχερὸς, ὁ ὑπηρέτης τοῦ κυρίου Τάννερ, φερὼν τὰ καλλίτερά του ἐνδύματα, ἐπορεύετο σοβαρῶς καὶ μεμετρημένῳ βήματι καὶ παρελθὼν ἀπὸ τῆς κατοικίας του τὸν τοπάρχον (landmman), ὃν συνώδευσεν ἄχρι τῆς ἐκκλησίας, κρατῶν μετ' ἀξιοπροσέας διὰ τῆς βωμαλέας του χειρὸς τὴν ὀγκώδη λαβὴν τῆς προστατευτικῆς στέγης. Πληθὺς πάντοτε συνωστίζετο, ὅπως τοὺς ἴδωσι διαβαίνοντας. Ἐπειτα ἤρχετο ἡ σειρὰ τοῦ ἐπισκόπου, ὃν παρελάβαν ἐπίσης ἀπὸ τοῦ οἰκῆματός του καὶ συνώδευσεν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον εἰς τὸν ναὸν, μεθ' ὅλα δὲ ταῦτα τὰ ἀναβοκαταυβάσματα ἐπέτρπε τέλος καὶ εἰς ἑαυτὸν ὁ γενναῖος ἰδιοκτήτης τὴν χοῆσιν τῆς περιουσίας του.

Ἡ νέα ἐφεύρεσις ἐπὶ πολλὰς ἐβδόμαδας ἦτο τὸ ἀντικείμενον ὅλων τῶν συνδιαλέξεων, καὶ δὲν ἔλειψαν φρόνιμοι ἄνθρωποι σείοντες τὴν κεφαλὴν των καὶ ἐκφράζοντες φόβους περὶ τῶν ἡθῶν τοῦ τόπου καὶ τοῦ μέλλοντος τῆς κοινωνίας, ἀφ' οὗ, ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ πολιτισμοῦ, ἀπῆλθον ἀπὸ τοῦ σώματος αὐτῶν τὸ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ καταπεμπόμενον ὕδωρ.

Καὶ ὅμως μεθ' ὅλα τὰ ἀλεξιβρόχια ἡ Ἐριζῶ εἶνε σήμερον μία τῶν μᾶλλον ἀκηχυνσῶν κομπολόγων τῆς θελκτικῆς Ἀππενζέλης, ἥτις καίτοι ἀφοσιωθείσα εἰς τὴν βιομηχανίαν, διεφύλαξεν οὐδὲν ἥττον, ὑπὲρ πάσων ἄλλων, τ' ἀρχαῖα, ἀφελῆ, ἀγνὰ καὶ σχεδὸν πατριαρχικὰ ἥθη τῆς.

ΠΑΥΣΙΜΟΝ ΤΟΥ ΣΤΟΜΑΧΟΥ

Πλὴν τῶν ἄλλων αὐτῆς κατορθωμάτων ἡ ἱατρικὴ ἐπιστήμη εὖρε τελευταίως τρόπον, δι' οὗ δύναται νὰ πλύνῃ τὸν στόμαχον τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ἐὰν ἦτο ἀπλοῦν ὕψωμα, καὶ νὰ τὸν καθιστῇ ὅσον ἡθέλει τις ἐπιθυμῇ καθαρόν. Ὁ τρόπος οὗτος, ἀπλούστατος ἅμα καὶ ἀκίνδυνος, εἶνε ὁ ἐπόμενος· Λειοτάτην ἐκ καουτσούκ σύριγγα, μήκους 1 1/2 μ., διαμέτρου δὲ 10—12 ὑποχιλιομέτρων, προσαρμόζομεν εἰς ὑέλινον χωνίον χωρητικότητος 500 περίπου γραμμαρίων. Διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς κρατοῦμεν τὸ χωνίον, ἐνῶ διὰ τῆς δεξιᾶς εἰσάγομεν εἰς τὸν φάρυγγα τὸ ἐλκυστή-

ρον τῆς σύριγγος ἄκρον ἀλειμμένον διὰ γλυκερίνης. Εἶτα ὠθοῦμεν ἡπίως τὴν σύριγγα μέχρις εἰσόδου τοῦ τρίτου αὐτῆς, ἐνῶ συγχρόνως παραγέλλεται ὁ ἄρρωστος νὰ ἐκτελῇ τοιαύτας κινήσεις καταπόσεως, ὥστε ἡθελε νὰ καταπῇ μακρὸν μακαρόνιον. Κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην ὑψοῦμεν τὸ χωνίον ὑπεράνω τῆς τοῦ πάσχοντος κεφαλῆς καὶ ῥίπτομεν ἐν αὐτῷ τὸ διὰ τὴν πλύσιν τοῦ στομάχου ὠρισμένον ῥευστόν.

Τῆς σύριγγος οὕτω πληρωθείσης μέχρι τοῦ λαίμου τοῦ χωνίου, ἀφίνομεν τὸ ὄργανον ἐν τῇ θέσει ταύτῃ στιγμὰς τινάς, εἶτα δὲ στρέφομεν τὸ χωνίον τόσον πρὸς τὰ κάτω, ὥστε νὰ ἀντιστοιχῇ ὀλίγον κατωτέρω τῆς στομαχικῆς χώρας τοῦ ἄρρωστου. Τότε ἡ ἐκ καουτσούκ σύριγγς λειτουργοῦσα ὡς σίφων παρέχει διέξοδον εἰς ῥευστόν ἐνέχον βλένναν καὶ τροφὴν λεῖψαν. Μετὰ ἐπανειλημμένας τοιαύτας διεκπλύσεις τὸ ἐκκενούμενον ὕγρον εἶνε διαφανεστάτον.

Πιστεύεται ὅτι ταχέως οἱ πάσχοντες θὰ ἐξοικειωθῶσιν ἐπὶ τοσοῦτον πρὸς τὴν εἰρημένην μέθοδον, ὥστε νὰ πλύνωσι τὸν στόμαχόν των μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας, μεθ' ἧς νίπτουσι νῦν τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπον.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἰερὺς συνώδευε κατὰδικον εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως τῆς ποινῆς. Ὅτε ἔορθασαν ἐμπρὸς τοῦ ἱκρίωματος, ὁ ἱερὺς ἐν τῷ ζήλῳ αὐτοῦ τοῦ νὰ παρηγορήσῃ τὸν κατὰδικον διὰ τὸ ἐπικείμενον φοβερὸν τέλος.

— Ἐλθ, παιδί μου, λέγει πρὸς αὐτὸν, θάρρος... ὀλίγο θάρρος ἀκόμη. Δὲν εἶνε παρὰ μιὰ στιγμή μὴ μόνον... Ἀὔριον οὕτε θὰ τὸ θυμᾷσαι κἂν.

Προχθὲς ἐν τινι αἰθούσῃ λόγος ἐγένετο περὶ τινος νέου ἀπόντος, ὅστις κατὰ σπανίαν σύμπτωσιν δὲν ἐκακολογεῖτο.

Μία μόνη ἐκ τῶν κυρίων ἔλεγεν ὅτι δὲν εἰμπορούσε νὰ τὸν ὑποφέρῃ.

— Ἐν τούτοις εἶνε καλὸς νέος, εἶπέ τις.

— Δὲν λέγω ὅχι, ἀλλὰ...

— Μήπως σὰς προσέβλεπε ποτέ;

— Ποτέ.

— Μὰ λοιπόν;

— Ἦτον μιὰ φορὰ παρὼν ὅπου μοῦ ἐξέφυγε μιὰ ἀνοησία, καὶ δὲν εἰμπορῶ νὰ τοῦ τὸ συγχωρήσω.

Σκέψεις Ἀλεξάνδρου Δουμά υἱοῦ.

Τὴν γυναῖκα δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ἐπιχειρῇ τις νὰ καταπαίσῃ διὰ τῆς λογικῆς, ἀλλὰ διὰ τῆς συγκινήσεως.

Ὁ Θεὸς θὰ ἦτο παράλογος καὶ υπερμέτρως σκληρὸς, ἐὰν, ἀφοῦ ἔκαμε τὴν ζώην ὅποια εἶνε, δὲν ἔκαμε καὶ τὸν θάνατον.

* Η κυρία *N, καλλονῆς λίαν μετρίως, ἦν ὁμῶς ἡγάπα νὰ μεγαλοποιῇ καθ' ἑαυτὴν, ἀκούσασα ἡμέραν τινὰ τὸν ἱεροκλήρικα νὰ καταφέρειται σφοδρῶς κατὰ τοῦ ἐγωϊσμοῦ, τὸν ἠρώτησεν ἔαν ἦτον ἀμαρτία ὅτι καὶ αὐτὴ ὑπερφηανεύετο διὰ τὸ κάλλος τῆς.

— "Ὁχι, παιδί μου, εἶπε πονηρῶς ὁ ἱερεὺς, ἀμαρτία δὲν εἶνε, λάθος μόνον εἶνε.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* Η ὁργὴ καὶ αὐτὴ ἡ μάλλον δικαία, καταπραῦνεται πάραυτα, ὅταν ἀναλογισθῶμεν ὅτι ὁ καθ' οὗ ὀργιζόμεθα εἶνε δυστυχής. "Ὅ, τι ἡ βροχὴ εἰς τὸ πῦρ, τοῦτο ἡ εὐσπλαγγνία εἰς τὴν ὁργήν. Συμβουλεύω τὸν μὴ θέλοντα νὰ ἔχη τύψεις συνειδότος, ὅταν ἀποφασίῃ νὰ ἐκδικηθῇ σκληρῶς ὕβριν ἥτις τῷ προσεγένετο, νὰ παραστήσῃ εἰς τὸν νοῦν τοῦ ὑπὸ ζῶντ' ἡρώατα τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐκδικητικῆς του, νὰ φαντασθῇ τὸ ὄψος τοῦ ὑπὸ τοὺς φυσικοὺς καὶ ἠθικοὺς πόνους, ἀγωνιζόμενον κατὰ τῆς δυστυχίας καὶ τῆς ἀνάγκης, καὶ νὰ εἴπῃ — ἰδοὺ τὸ ἔργον μου. Μόνον ἡ σκέψις αὕτη δύναται νὰ καταπραῖνῃ τὴν ὁργήν. (Schopenhauer).

* Η ἀξία ἡμῶν θὰ ἦτο πλεονέκτημα ἔαν ἐφαινόμεθα ὅποιοι πράγματι εἴμεθα ἀντὶ νὰ ζητῶμεν νὰ φαινόμεθα ὅποιοι δὲν εἴμεθα.

* Ο πλοῦτος ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν ἀρετὴν οἷον τὰ πολεμφοδία πρὸς τὸν στρατόν· ταῦτα ἀληθῶς εἰσὶν ἀναγκασιότατα, ἀλλ' ἐμποδίζουσι τὴν πορείαν καὶ ἐνίοτε ἐνεκα αὐτῶν ἀπόλλυται ἡ εὐκαιρία τῆς νίκης.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Τὸ Βρετανικὸν Μουσεῖον ἐπλουτίσθη ἐσχάτως διὰ πολυτίμου συλλογῆς μυιοτροχιλίων (oiseaux mouches), ἣν ἐκληροδότησεν αὐτῷ ὁ σοφὸς ὀρνιθολόγος Ἰωάννης Γούλδ. Ἡ συλλογὴ αὕτη περιέχει δύο περίπου χιλιάδας τῶν πετηνῶν τούτων, τῶν μιροτάτων, ἅμα δὲ καὶ λαμπροτάτων, ὡς ἐκ τῶν θαυμασίων χρωμάτων, τὰ ὅποια κοσμοῦσι τὴν κεφαλὴν αὐτῶν καὶ τὸ στένον. Ἐτοποθετήθησαν ἤδη ἐντὸς ὑαλωτῶν σκευοθηκῶν ἐν τῇ ἀνατολικῇ στοᾷ τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου, ὅπου τὸ κοινὸν δύναται νὰ θαυμάσῃ αὐτά.

Γνωστὸν εἶνε πόσον δυσκόλως συλλαμβάνονται οἱ μυιοτροχιλοὶ καὶ τὰ κολίβρια χωρὶς νὰ φθαρῶσι τὰ πτερά των· τὸ ἐλάχιστον μολύβδινον σφαιρίδιον τὰ καταστρέφει. Πρὸς σύλληψιν αὐτῶν γίνεται συνήθως χρῆσις μικρῶν δικτύων ἢ βίπτειται ἐπ' αὐτῶν ὕδωρ ἢ ἄμμος, ὅπως ἔχρησθησιν, ἢ δὲ θήρῃ αὕτη μεγίστην ἀπαιτεῖ δεξιότητα καὶ ὑπομονήν. Ἀλίσκόμενα ταχέως ἀποθνήσκουσι, καίτοι διδομένου αὐτοῖς μέλιτος ἢ σιταίου ἢ οἰασθήποτε ἄλλης τροφῆς καταλλήλου.

Ἡ συλλογὴ Γούλδ περιλαμβάνει πάντα τὰ

γνωστὰ εἶδη, ἰδίως δὲ τὰ τῆς Βρασιλίας, τῆς Γουιάνης, τῆς Περούβιας, τῆς Χιλῆς καὶ τῆς Παραγουάης εἰς πλεόν των πενήκοντα ἀνερχόμενα, ἐν οἷς καὶ ὁ τεφρόχρουν ἔχων τὴν κοιλίαν καὶ πρασινοχρυσὸν τὴν κεφαλὴν μυιοτροχιλος, ὁ καὶ μικρότερος πάντων. Τοῦτου τὸ σῶμα δὲν εἶνε μεγαλύτερον τῆς μελίττης, τὸ δ' ὀλικὸν μήκος δὲν ὑπερβαίνει τὰ 6 ὑψεκτομέτρα.

Ἀξιοσημειώτοι εἶνε οἱ ἔχοντες μακρὰν οὐρὰν μελανὴν ἢ χρυσήν, πρασίνην καὶ κυανὴν ἢ χαλκοχρυσήν, ὁ λυχνίτης, ὁ λορωτής, ὁ πορφυρεὺς καὶ ἄλλοι τινὲς μετέχοντες τῆς λαμπρότητος τῶν πολυτίμων λίθων.

Ἵπάρχουσιν ἐν τῇ συλλογῇ καὶ δείγματα τοῦ ἐν Χιλῇ εὐρισκομένου γίγατος τῶν μυιοτροχιλίων· οὗτος ἔχει μήκος 22 ὑψεκτομέτρων καὶ ἀποτελεῖ τὸ μεγαλύτερον εἶδος τοῦ γένους τούτου, ἐλαττοῦται ὅμως κατὰ τὴν τῶν χρωμάτων ποικιλίαν καὶ ὠραιότητα.

Τῶν κολιβρίων ὑπάρχουσι πάντα τὰ εἶδη, τὰ τοπάξια, οἱ Καρχηδόνοι, τὰ βοδολαίμα, τὰ ἰοσυρα καὶ πληθὺς ἄλλων, ἃ ἡ φύσις ἐλόμνησε διὰ πτερῶν περιλαμβῶν ὡς ἀκτίνες φωτός.

Μία τῶν θηκῶν περιέχει φωλεάς, ὡς ἡμισυ κέλυρος κάρου τὸ μέγεθος· εἶνε δὲ κατεσκευασμένοι ἐκ βάμβικος καὶ μεταξωδῶν ὕλων ἐξ ἀνθέων προσεχομένων, καὶ ἔχουσιν ἐξωτερικῶς ἐπίχρισμα κόκκινον.

Αἱ φωλεαὶ αὗται ἐξήρτηνται, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἀπὸ φύλλων ἢ κλαδίσκων πορτοκαλεῶν, λεμονεῶν καὶ ροιδῶν. Τὰ ὡς εἶναι μικρότερα τῶν πίσων.

Ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης Γούλδ προσέφερεν εἰς τοὺς ἐπιτρόπους τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου τὴν περιεργὸν ταύτην συλλογὴν, πρὸς δὲ καὶ 3800 δέρματα μυιοτροχιλίων καὶ 6000 δέρματα ἄλλα διάφορα ἀντὶ 75,000 φράγκων. Ἡ προσφορὰ ἐγένετο πάραυτα δεκτὴ, τὸ δὲ ποσὸν τοῦτο ἐπληρώθη πρὸς τοῦ ταμείου τοῦ κράτους, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ κυβερνήσις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν προσέτεινε διπλάσιον τιμὴν εἰς τοὺς ἐκτελεστάς τῆς διαθήκης.

Ἡ Ἐφημερίς τῆς Φραγκφούρτης δημοσιεύει περιέργους εἰδήσεις περὶ τῆς ἐν τῇ κεντρικῇ Ἀσίᾳ χώρας Θιβέτ, τὰς ὁποίας κοινοποιεῖ πρὸς αὐτὴν αὐστριακὸς περιηγητής, ἐπισκεφθεὶς πρότινος τὴν χώραν ταύτην.

Οἱ ἐν χρήσει γεωγραφικοὶ χάρται, λέγει οὗτος, εἰσὶν ὡςπιτοπλεῖστον ἀνακριβεῖς ὅσον ἀφορᾷ τὸ Θιβέτ, καθόσον φαίνεται ὅτι μάλλον ἐκ πληροφοριῶν καὶ παραδόσεων καταρτίσθησαν ἢ ἐξ ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης καὶ ἐργασίας. Ἐπίσης μέχρι πρὸ μικροῦ ἐπτερομένην σχεδὸν εἰδήσεων περὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἐν λόγῳ χώρας. Τὸ Θιβέτ εἶνε αὐτὸ τοῦτο χωρὶς ἱερῶν. Ἐν αὐτῷ ἡ ἀναλογία τῶν ἱερῶν πρὸς τοὺς κατοίκους εἶνε δύο πρὸς τρεῖς, ἢ δὲ ἰσχυρῶς τῶν ἱερωμένων τάξεων εἶνε ἀπερίοριστος. Εἰ καὶ τὸ Θιβέτ εἶνε ὑπὸ τὴν ἐπικυρι-

αρχίαν τῆς Κίνας, τὴν ὁποίαν δύο μανδαρίνοι ἀντιπροσωπεύουσιν ἐν Lassa, ὁ ἀτυχὴς Θιβετιανὸς ἐν τῇ δουλώσει αὐτοῦ οὐδεμίαν τυγχάνει προσασίας. Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Κίνας οὐδεμίαν ἔχουσιν ἰσχὺν, παρὰ μόνον ὅπως προστατεύωσι τοὺς ἱερεῖς ἐν ἀνάγκῃ.

Ὁ ἐκ Κίνας στελλόμενος ὑπάλληλος πρὸς διοίκησιν τοῦ Θιβέτ θεωρεῖται ὡς ἐξόριστος. Οὐδεμία ὀρηκεία ἐφθάσεν εἰς τοσοῦτον τυπικότητος καὶ τυραννικότητος, ὅσον ὁ βουδισμὸς εἰς τὰς χεῖρας τῶν Θιβετινῶν ἱερέων.

Τὸ Θιβέτ εἶνε πρὸς τοῦτοις ἡ χώρα τῆς ἄκρας ὑπαρότητας· συνήθεια ὑπάρχει αἱ γυναῖκες οὐδέποτε νὰ πλύνωσι τὸ πρόσωπον, ἀλλ' ἡ ἀκαθαρσία φθάνει εἰς τὸ μὴ περαιτέρω ἰδίως ἐν ταῖς οἰκίαις, ὧν οἱ τοῖχοι ἐμποιοῦσιν ἀηδίαν.

Ὁ οἰκογενειακὸς ὥσαύτως βίος τῶν Θιβετινῶν διαφέρει μεγάλως τοῦ τῶν ἄλλων λαῶν τῆς ἀνατολικῆς Ἀσίας. Ἐν Θιβέτ ἐπικρατεῖ ἡ πολυανδρία, τοῦτο δὲ ὅχι δι' ἑλλειψιν γυναικῶν, διότι καὶ ἐνταῦθα αἱ γυναῖκες εἶνε πλείονες τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ δι' οἰκονομικοὺς λόγους.

Ὁ αὐστριακὸς περιηγητής, εἰς τὴν ὁφείλονται αἱ ἀνωτέρω πληροφορίαι, παρατήρησεν ὅτι ἡ γυνή, καίτοι ἔχουσα τόσους συζύγους, εἶχε πάντοτε τὴν διοίκησιν τῆς οἰκίας. Ὅταν τις νεμφύνηται, ὅλοι οἱ ἄγαμοι συγγενεῖς αὐτοῦ ἔχουσι τὰ αὐτὰ, οἷα καὶ αὐτὸς, δικαιοῦνται ἐπὶ τῆς συζύγου του, ἢ κατὰστασις δ' αὕτη σπανίως δίδει ἀφορμὴν εἰς ἐρίδας. Προκειμένου ν' ἀνακαλυφθῇ ὁ ἀληθὴς πατήρ τέκνου γεννηθέντος ἐκ τοιοῦτου γάμου, ὡς ὁδηγὸς χρησιμεύει ἡ δημοσιότης, ἔαν δὲ συμπέσῃ πρὸς οὐδέναν τῶν συζύγων τῆς μητρὸς του νὰ δμοιάξῃ τὸ παιδίον, εἰς τὴν μάμμην ἀπόκειται νὰ ὑποδείξῃ τὸν πατέρα.

Κατὰ τινὰ βιενναίαν ἐφημερίδα ἡ ἐπίσημος βασιλικὴ ἄμαξα, ἥς ἐπέβαινον ἡ βασιλισσα τῶν Βέλγων καὶ ἡ πριγκίπισσα Στεφανία, ἡ μνηστὴ τοῦ ἀρχιδουκῆ τῆς Αὐστρίας Ροδόλφου, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς πανηγυρικῆς αὐτῶν εἰσόδου εἰς Βιέννην, κατεσκευάσθη τῷ 1700 ἐν Μαδρίτῃ χάριν τῆς ἐορτῆς τῆς στέψεως τοῦ αὐτοκράτορος Καρόλου τοῦ ΣΤ'. Ἡ προκειμένη ἄμαξα, πολυτελέστατα κεκοσμημένη, ἔχει ὅλως ἰδιόρρυθμον σχῆμα. Οὐδεμία ἔδρα ὑπάρχει διὰ τὸν ἄμαξηλάτην, τοιαῦται δὲ ὑπάρχουσι μόνον ἐν τοῖς βασιλικαῖς ἀμαξοστασίαις τῆς Μαδρίτης καὶ ἐν τῇ ἐπαύλει τοῦ Τριανόν, ἔνθα διατηροῦσι μίαν ὡς ἐνθύμιον τοῦ πρώτου Ναπολέοντος.

Τὸ ἔσθωθεν τῆς ἀμάξης καλύπτεται ὑπὸ ἐρυθροῦ βελούδου κεκοσμημένου διὰ χρυσῶν κροσσῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπερθεῖν αὐτῆς εἶνε ἐπίσης κεκαλυμμένον ὑπὸ βελούδου τοῦ αὐτοῦ χρώματος, καὶ κοσμεῖται δι' ὀρειχαλκίων κοσμημάτων. Ἐκ τῶν τεσσάρων γωνιῶν τῆς κατερχομένης πολυτελεῖς χρυσοῖ θύσανοι, ἄνω δὲ αὐτῆς ὑψοῦται λαμπρὸν στέμμα πᾶν τεχνικῶς ἐγγεγλυμμένον καὶ φέρον

ἐγκεκολλημένους πολυτίμους λίθους. Αἱ ὕελοι αὐτῆς εἶνε ἐνετικαί, λεπτόταται καὶ κεκοσμημέναι μετὰ τελείας τέχνης.

Ἡ κιβωτὸς τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἀμάξης κοσμεῖται δι' ἀλληγορικῶν εἰκόνων γεγραμμένων ὑπὸ τοῦ βιενναίου ζωγράφου Wagenschoen τῷ 1763. Αἱ σαγαὶ τῶν ἵππων εἰσὶ κεκοσμημέναι διὰ μικρῶν χρυσῶν πλακῶν καὶ φέρουσι τὸν δικέφαλον ἀετὸν τῆς Αὐστρίας μετὰ τοῦ σκήπτρου, τοῦ ξίφους καὶ τοῦ στέμματος.

Οἱ ἄξωνες εἰσὶν ἐπίχρυστοι, τὰ ὀλίγα δὲ ξύλινα μέρη αὐτῆς καλύπτονται ὑπὸ λαμπροῦ ἐρυθροῦ χρώματος, ὡς ἐπίσης καὶ οἱ τροχοί, οἵτινες εἰσὶ μετὰ μεγίστης λεπτότητος γεγλυμμένοι.

Ἡ μεγαλοπρεπὴς αὕτη ἄμαξα θὰ σύρεται ὑπὸ 6 λευκῶν ἵππων ἐκλεκτῶν. Ἐπὶ τοῦ ἐνὸς τῶν πρώτων, καθὼς καὶ ἐπὶ τοῦ ἐτέρου τῶν τελευταίων, θὰ ἐπιβιβάσων εἰς θερᾶν καὶ ὁ ἀμαξηλάτης, ἀμφοτέρω φέροντες ἰσπανικὴν ἐνδυμασίαν. Ἐκαστος δὲ τῶν δύο ἄλλων ἵππων θὰ κρατῇται διὰ τῆς χειρὸς ὑπὸ ἀκολούθου νεανίου ἐνδεδυμένου ὡσαύτως κατὰ τὸν ἰσπανικὸν τρόπον.

Κατὰ τινὰ στατιστικὴν ἐν Ἀγγλίᾳ ἐδαπανήθη τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς οἰνοπνευματώδη ποτὰ οἶνον, ζύθον, οἰνόπνευμα, τὸ ὑπέρογκον ποσὸν τῶν 122,279,272 λίτρων στερελινῶν, ὅπερ ἀναλογεῖ 75 φράγκα κατὰ κεφαλὴν. Τῷ 1860 ἡ δαπάνη ἀνῆρχετο εἰς 86 ἑκατομμύρια λίτρων, τῷ 1876 ἀνέβη εἰς τὸ κολοσσαῖον ποσὸν τῶν 147 ἑκατομμυρίων, ἔκτοτε δ' ἐνεκα τῆς κακῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων ἡλαττώθη ὀλίγον. Ὡστε ἡ Ἀγγλία δαπανᾷ εἰς ποτὰ ποσὸν ὑπερβαῖνον τὸν δημόσιον προϋπολογισμόν τῆς.

Ἐν Γερμανίᾳ ἡ μέθη ποιεῖται ὡσαύτως πρόσθον καταπληκτικὴν, καὶ ὅμως ὁ γερμανικὸς λαὸς εἶνε ὁ μάλλον εὐπαιδευτὸς ἐπὶ τῆς γῆς. Φαίνεται ὅτι ὁ ἄνθρωπος, ὅστις διατείνεται μετὰ τοσαύτης ὑπερηφάνειας ὅτι ἐφθασεν εἰς τὴν ἡλικίαν τοῦ λόγου, ἐφευρίσκει τρόπους ὅπως ἀπολέσῃ τὸ λογικόν, καὶ πέσῃ εἰς τὴν ἀποκλήνωσιν. Ἡ Βουλὴ ἐν Γερμανίᾳ πρόκειται νὰ ψηφίσῃ αὐστηρότατον νόμον κατὰ τῆς μέθης, ὅπως διακωλύσῃ τὰς προόδους αὐτῆς.

Εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς τὸ κακὸν εἶνε ἐτι χεῖρον. Ἐκεῖ ἠναγκάσθησαν νὰ ἐγκλείωσι τοὺς ἐξ ἐπαγγέλματος μεθύσαντας εἰς ἐδικὰ καταστήματα, μέχρις οὗ ἀποβάλλωσι τὴν ἐλεθρίαν ἑξίν. Ἀλλὰ πρό τιμος χρόνου, ὡς νὰ μὴ ἤρκει ἡ χρῆσις τῶν ποτῶν, ἤρξατο διαδιδόμενῃ καὶ ἡ χρῆσις τοῦ ὀπίου.

Εὐρέθη, λέγει ἐφημερίς τις, φάρμακον τῆς ἀϋπνίας, ἀλλὰ μένει νὰ ἐξετασθῇ ἂν ὄντως συνεπιφέρει καὶ θανατείαν. Τὸ φάρμακον εἶνε περίεργον· δὲν εἶνε ὅπιον, οὔτε μορφίνη, οὔτε βρώμιον, οὐδὲ χλωράλιον· ὁ ἱατρὸς D. Bisenz ἐκ Βιέννης εὗρεν ἐτι ἀπλούστερον τοῦτων, τόσον μάλι-

στα ἀπλοῦν, ὥστε εἰς αὐτὸν καὶ μόνον μένει ἡ εὐθύνη. Διὰ τὴν κοινωθῆ, λέγει, τις, ἀρκεῖ ν' ἀνοικοκλείσῃ, ὡς λέγομεν κοινῶς, 20 ἢ 30 φορὰς κατὰ συνέχειαν τοὺς ὀφθαλμούς του· τοῦτο θέλει κουράσῃ τὰς βλεφαρίδας τόνον, ὥστε μετὰ τινὰς στιγμὰς ὕπνος ἀνατάσχετος θὰ κατελάβῃ τὸν τέως ἄνθρωπον.

Ὁ καθηγητὴς Hoppe διακρίνεται, ὅτι οὗτος δὲ τρόπος ἐπιτυγχάνει θαυμασία εἰς πάσας τὰς ἀϋπνίας, τὰς προερχομένας ἐκ νευρικῆς καταστάσεως. Οὐχ ἥττον καὶ αὐτὴ ἡ ἀπλή ἀϋπνία ἡ προερχομένη ἐνίοτε ἄνευ προφανοῦς αἰτίας καταπολεμεῖται. Ὁμολογοῦμεν, λέγει ὁ γράφων, ὅτι εἰς ἡμᾶς δὲν ἐπέτυχε τὸ φάρμακον, τοῦτο ὅμως δὲν εἶνε λόγος κατὰ τῆς θεωρείας· εἶνε τόνον εὐκολος, ὥστε πάντες δύνανται νὰ δοκιμάσωσι.

Αἱ ἐφημερίδες τῆς Καλιφορνίας δημοσιεύουσι τὴν στατιστικὴν τῶν μεταλλείων τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κατὰ τὸ 1880. Ἡ παραγωγή τοῦ χρυσοῦ ἦτο 33 1/2 ἑκατομμύρια δολλάρια, ἡ τοῦ ἀργύρου δὲ 40 ἑκατομμύρια. Τὸ μεταλλεῖον Κολοράδου παρήγαγε τὰ πλεονέστερα ποσότημα μέταλλα, εἴτα ἔρχεται ἡ Καλιφορνία 18 ἑκατομ., ἡ Νεβάδα 11 1/2 ἑκατομ., ἡ Οὐτάχ 6 1/2 καὶ ἄλλα τινὰ τῶν μεταλλείων. Ἡ ὀλικὴ παραγωγή δὲν διαφέρει οὐσιωδῶς τῆς τοῦ 1879.

Κατὰ τινὰ ἐκθεσιν τοῦ προξένου τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἐν Maracaibo τῆς Βενεζουέλας, ἀρχαιοτάτη τις κοίτη πετρελαίου εὐρέθη μετὰ τῶν ποταμῶν Zara καὶ Zulia. Ἐγγὺς τοῦ πρώτου τῶν δύο τούτων ποταμῶν ὑπάρχει ὕψωμα ἀμυμῶδες ἐκτάσεως περίπου 35 ὠρεῶν καὶ ὕψους 10, ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας δ' αὐτοῦ ὑπάρχουσι πολλὰ κυλινδρικά κοιλότητες, αἵτινες φαίνονται ἔργα τέχνης ἀνθρωπίνης. Ἐκ τῶν κοιλοτήτων τούτων ἐκχέεται ὀρυκτικῶς ῥεῦμα πετρελαίου μεμιγμένου μετὰ θερμοῦ ὕδατος, ἡ δὲ ἐκροὴ συνοδεύεται ὑπὸ θορύβου ὁμοίου πρὸς τὸν ὑπὸ δύο ἢ τριῶν ἀτμομηχανῶν ἀτμοπλοίου γινόμενον. Ἡ ὑπὲρ τὸ ὕψωμα αἰρομένη στήλη ἀτμοῦ θὰ ἦτο ὀρατὴ εἰς μακρὰν ἀπὸ τοῦ μέρους τούτου ἀπόστασιν, ἐάν δὲν ἀπέκρυπτεν αὐτὴν πυκνὸν δάσος, ὅπερ ἡ κοίτη τοῦ πετρελαίου, ἡ προφανῶς κάτωθεν κειμένη, διατηρεῖ πάντοτε ἀκεαῖον, καὶ ὁροσερὴν καὶ πράσινον τὸ φύλλωμά του. Ὁ δόκτωρ Mac Gregor βεβαιοῖ, ὅτι σταθεῖς πλησίον μιᾶς τῶν εἰρημένων κοιλοτήτων, μετὰ πολλῆς δυσκολίας ἐπλήρωσεν ἐν διαστήματι 42 δευτερολέπτων ἄγγειον χωροῦν 15 φιάλας, τοῦθ' ὅπερ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τέσσαρα γαλλόνα κατὰ πᾶν λεπτὸν, ἥτοι 240 γαλλόνα καὶ ὥραν καὶ 5,760 κατὰ 24 ὥρας. Παρατηρήθη ὡσαύτως εἰς El Venezuela φαινόμενον περίεργον συνιστάμενον εἰς συνεχεῖς ἐκλάμψεις ἄνευ ἐκρήξεως κατὰ τὴν εἰσοδὸν τῆς λίμνης Maracaibo· τὸ φαινόμενον τοῦτο, ὅπερ οἱ ναυτικοὶ ἀποκαλοῦσι «Φάρον τοῦ Maracaibo», ἀποδοτέον κατὰ πᾶσαν πιθανότητα

εἰς ἀναφλέξεις τοῦ ἀερίου τοῦ διακεχυμένου καθ' ἅπασαν τὴν χώραν ταύτην, ἣν οἱ κάτοικοι ἀποκαλοῦσιν «Αἶθρ». Εἶνε ἀναμφίβολον ὅτι μεγάλη ἀφθονία πετρελαίου εὐρίσκεται οὐ μόνον ἐνταῦθα, ἀλλὰ καὶ ἐν Κολομβίᾳ, ἐνθα οἱ κάτοικοι μέρους τινὸς συνάγουσιν αὐτὸ διαβρέχοντες πανία, τὰ ὁποῖα κατόπιν στραγγίζουσι πρὸς πλήρωσιν τῶν βαρελίων τῶν ἐκ τῆς πολυτίμου ταύτης ὕλης.

Κατὰ τοὺς πιθανωτέρους ὑπολογισμοὺς ἡ ἀξία τῶν κατὰ τὸ 1880 ναυαγισθέντων πλοίων πάντων τῶν ἐθνῶν μετὰ τῶν φορτίων τῶν ἀνέρχεται περίπου εἰς 68, 327, 000 λίρῶν στερελινῶν, εἰς ὧν 47, 495, 000 ἀνῆκον εἰς Ἀγγλοὺς ἰδιοκτῆτας. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ναυαγισθέντων πλοίων ἀνῆλθεν εἰς 1680, ἥτοι κατὰ 8 ὀλιγώτερα τῶν τοῦ προηγούμενου ἔτους. Οἱ ἐκ τῶν ναυαγίων τούτων ἀπολεσθέντες ἄνθρωποι ὑπολογίζονται εἰς 4,000.

Εἰς ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Τῇ διαταγῇ τῆς διευθύνσεως τῆς ἀστυνομίας τῶν Παρισίων ἐτοιχοκολλήθησαν καθ' ὅλον τὸν νομὸν τοῦ Σηκουάνα δδηγίαι προφυλακτικαὶ καθ' ἣν περὶ πτωσιν ἤθελε τις δηχθῇ ὑπὸ λυσσῶντος κυνός.

Τὰς δδηγίας ταύτας, συνταχθεῖσας ὑπὸ εἰδικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ἐπὶ τῆς δημοσίας ὑγείας συμβουλίου, ὠφέλιμον νομίζομεν νὰ καταστήσωμεν γνωστὰς εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ἑστίας».

«Ἀμα ὡς ἄτομόν τι δηχθῇ ὑπὸ ζώου πάσχοντος λύσσαν ἢ ὑπόπτου λύσσης, ἀνάγκη νὰ προκαλέσῃ ῥύσιν αἵματος ἐκ τοῦ τραύματος, νὰ πλύνῃ καὶ νὰ καυτηριάσῃ αὐτό.

1ον Πρέπει ἀμέσως νὰ προκαλέσῃ, δι' ἐπαρκῶν πιέσεων, ἀφθονον ῥύσιν αἵματος ἀπὸ τε τῶν βαρυτέρων καὶ ἐλαφροτέρων δηγμάτων, νὰ πλύνῃ αὐτὰ δι' ἀφθονοῦ ὕδατος, ἢ διὰ κρουνοῦ ὕδατος, ἐάν ᾖνε δυνατόν τοῦτο, ἢ διὰ παντός ἄλλου ῥευστοῦ (καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ οὗρου) μέχρι τῆς στιγμῆς τῆς καυτηριάσεως.

2ον Ἡ καυτηρίασις δύναται νὰ γείνη διὰ καυστικοῦ φυράματος τῆς Βιέννης, βουτύρου τοῦ ἀντιμονίου (χλωροῦχου ἀντιμονίου), ἢ χλωροῦχου ψευδαργύρου, καὶ πρὸ παντός διὰ πεπυρακτωμένου σιδήρου, ὅστις εἶνε τὸ καλλίτερον τῶν καυστικῶν. Τὴν καυτηρίασιν δυνάμεθα νὰ ἐνεργήσωμεν δι' οἰσυδήποτε τεμαχίου σιδήρου (διὰ τοῦ ἄκρου σιδήρεος ῥάβδου, πυρολαβίδος, κλειδός, ἥλου, κττ.) θερμανθέντος μέχρι πυρακτώσεως, ἀρκεῖ νὰ θίξωμεν ἅπαντα τὰ μέρη τοῦ τραύματος.

3ον Πᾶς τις δύναται νὰ ἐκτελέσῃ τὴν καυτηρίασιν πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ ἱατροῦ, ὅτε τῆς ἐπιτυχίας αὐτῆς ἐξαρτωμένης ἐκ τῆς ταχύτητος μετ' ἧς γίνεσθαι.

4ον Αἱ διὰ τῆς ἀμυμῶν καὶ τῶν διαφόρων οἰνοπνευματικῶν γινόμεναι καυτηριάσεις οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην παρέχουσιν ὠφέλειαν».